

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelvtudományi Tanszék

**Helyesírás-történeti jelenségek vizsgálata
a 13. század első felében és Anonymus gesztájában**

Témavezető: Dr. Tóth Valéria
egyetemi docens

Készítette: Tóth Aletta
III. magyar-
történelem BA.

Debrecen
2015

NYILATKOZAT

Alulírott **Tóth Aletta**, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója ezennel büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy

Helyesírás-történeti jelenségek vizsgálata a 13. század első felében és Anonymus gesztájában című diplomamunkám saját, önálló munkám; az abban hivatkozott nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok nemzetközi szabályainak megfelelően készült.

Tudomásul veszem, hogy diplomamunka esetén plágiumnak számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más szerző publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem. Tudomásul veszem, hogy plágium esetén diplomamunkám visszautasításra kerül.

Továbbá felelősségem tudatában nyilatkozom arról, és aláírással igazolom, hogy a Debreceni Egyetem Elektronikus archívumába (DEA) a <http://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/85081> címre feltöltött diplomamunkám mindenben megegyezik a benyújtott papíralapú és/vagy CD formátumú dolgozattal.

Debrecen, 2015. év december hó 3. nap

Tóth Aletta
s. k.

Tartalom

1. Bevezetés.....	2
2. Anonymus: Gesta Hungarorum	
Néhány megjegyzés a névtelen jegyzőről és munkájáról	4
3. A geszta kronológiai elhelyezése	8
4. A 13. század első felének és a geszta helyesírásának jellemzői	12
4.1. A 13. század első felének kancelláriai helyesírása	12
4.1.1. A magánhangzókval kapcsolatos hangjelölési kérdések	13
a) A veláris labiális magánhangzók jelölése	13
b) A palatális labiális magánhangzók jelölése	15
c) A palatális illabiális magánhangzók jelölése	16
4.1.2. A mássalhangzókval kapcsolatos hangjelölési kérdések	17
a) A zárhangok	17
b) A réshangok	19
c) Az affrikáták	22
4.2. A 13. századi kancelláriai helyesírás sajátosságainak összevetése	
a geszta helyesírásával	24
4.2.1. A mássalhangzók jelölési sajátosságai	25
4.2.2. A magánhangzók jelölési sajátosságai	31
4.3. Összegzés	33
5. Irodalom	34
Melléklet (A geszta magyar nyelvű elemeinek helyesírás-történeti adatbázisa)	36

1. Bevezetés

Dolgozatomban elsődleges célként Anonymus gesztájának (*Gesta Hungarorum*) helyesírásával kívánok foglalkozni. Ám mindezt úgy igyekszem megvalósítani, hogy a gesztában tapasztalható jelenségeket tágabb kontextusában, a 13. század első felének helyesírási sajátosságaival összefüggésben próbálom meg láttatni. Ebben a döntésben az is inspirált, hogy a gesztáról szóló szakmunkák olvasása során kiderült, a *Gesta Hungarorum* keletkezési ideje körül még ma is viták vannak. Úgy gondoltam, egyetlen aspektust, a helyesírást, a hangjelölést kiválasztva megkísérlem újabb érvekkel megtámasztani a szakirodalomban olvasható egyik vagy másik (ma leginkább vallott) datálást. A helyesírási sajátosságok ugyanis jellemezhetnek egy-egy időszakot, s joggal tehetjük fel, hogy a kancelláriai helyesírásnak ezen időszakában is így lehetett ez. Munkámban ezért fordítottam jelentős (talán kissé aránytalanul nagy) figyelmet a 13. század első felének helyesírására, s ehhez próbáltam aztán viszonyítani a geszta sajátosságait.

Munkám három nagyobb részre tagolódik. Először a geszta írójáról és munkájáról egy rövid áttekintést kívánok nyújtani, majd ezt követően a második nagyobb részben a geszta kronológiai kérdéseivel foglalkozom. Bemutatom a kérdés kapcsán a szakirodalomban eddig kialakult véleményeket, valamint azt is, hogy mit gondol a mai történét és a nyelvtudomány a geszta keletkezésének idejéről: melyik az a két datálás, ami a mai tudományosságban a leginkább elfogadott. A dolgozat harmadik, legnagyobb részében – és annak alfejezeteiben – a geszta és a 13. század kancelláriai helyesírásának jellemzőiről, a magánhangzókkal és a mássalhangzókkal kapcsolatos kérdésekről szólok részletesen.

Munkámhoz alapul az a hang- és helyesírás-történeti adatbázis szolgált, melyet 2002 óta épít – az ómagyar kor helynévi adataira támaszkodva – a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. Ezt alapul véve mutatom be a 13. század első felének helyesírását, illetve ennek mintájára készítettem el a saját adatbázisomat is, mely speciálisan Anonymus magyar nyelvű szórványait tartalmazza PAIS DEZSŐ olvasatára támaszkodva (PAIS 1975: 137–172). A két adatbázis egymáshoz való viszonya alapján igyekszem aztán választ adni arra a kérdésre, hogy a geszta helyesírási jellemzői az 1210-es éveknek vagy pedig a 13. század közepének kancelláriai helyesírásával mutat-

nak-e hasonlóságot, s hogy ennek kapcsán aztán a geszta keletkezését e jegyek alapján mely datáláshoz köthetjük inkább.

Záródolgozatom témájával már avatott tudósok: nyelvészek és történészek sora foglalkozott, és születtek újabb és újabb megoldási javaslatok. Én igyekeztem ezeket alapul véve összehasonlítást végezni, majd saját feldolgozó munkám alapján más szövegből választ találni a kérdésre, melyet – túlzás nélkül mondhatjuk – évszázadok óta homály övez. Arról, hogy e téren mennyiben jártam sikerrel, a dolgozatom második felében szólok bővebben.

2. Anonymus: Gesta Hungarorum

Néhány megjegyzés a névtelen jegyzőről és munkájáról

1. Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára őrzi azt a huszonnégylapból álló hártyakódexet, amely Anonymus Gesta Hungarorum című magyar honfoglalástörténetét tartalmazza.

A kutatók évszázadok óta foglalkoznak P. mester gesztájával, aminek eredményeképpen rengeteg felhalmozódott ismeretanyag áll a rendelkezésünkre a mű feldolgozása kapcsán. Ezek az ismeretek – éppen a nagy kutatástörténeti múlt miatt – részben már elavultak, mások viszont mind a mai napig érvényesek.

Anonymus gesztáját először 1746-ban adta ki Bél Mátyás és Schwandtner J. György a *Scriptores rerum Hungaricum* első kötetében. Azóta nagyon sok történész, nyelvész és irodalomtörténész szakember foglalkozott a geszta mibenlétével, írójával és a mű megjelenésének idejével (PAIS 1975: 7–8). Ezeket a kérdéseket röviden én magam is érintem az alábbiakban, de csak olyan mélységig, amely az itt vizsgált kérdés kapcsán is indokolt.

2. A Gesta Hungarorum névtelen jegyzőjének kilétét máig bizonytalanság övezi. Az ezzel a kérdéssel foglalkozó szakmunkák szerint személyére leginkább a munkásságából tudunk következtetni. Művét olvasva ugyanis több bizonyíték is adódik arra, hogy a magyar és latin nyelven kívül P. mester elsajátította az ógörög (bizánci), török (kunkumán?), valamint valamely szláv nyelvet is. Mindezek a feltevések arra engednek következtetni, hogy P. mester nem a mindennapok embereként vagy a közélettől visszahúzódva élt, hanem korának fontos közszereplője volt, hiszen művének politikai tartalma magasabb szintű ismeretekről tesz tanúbizonyságot (HORVÁTH 1996: 1).

A gesztából szerzőjének külföldi egyetemlátogatásaira is következtethetünk, feltehetőleg olasz és francia egyetemeken képezte magát. A „notarius” és „magister” titulus pedig, amit viselt, magasabb egyházi méltóságára utal (VESZPRÉMY 1999: 73).

Az Anonymus-irodalom egyik fő kérdése a fentiekkel is összefüggésben tehát az, hogy ki is volt a rejtélyes P. monogrammal jelölt magiszter. Erre vonatkozóan a szakirodalomban több lehetőség is felmerült, és az is tanulságos, hogy milyen típusú érveket használtak fel a szakemberek feltevéseik alátámasztására.

A kutatók Anonymus személyének kilétére részint hely-, valamint személyi ismeretei alapján következtetnek. Ezzel kapcsolatban ugyanis az az alapötlet merült fel, hogy a geszta írója a művében szerepeltetett helyeket és személyeket vélhetően jól ismerte, s ez a feltevés vezette aztán tovább a nyelvészeket, történészeket, irodalomtörténészeket Anonymus személyének felfejtésére. Mivel ez a kérdés a geszta helyesírási jellemzői kapcsán sem mellékes (kronológiai okok miatt, a szerző képzettsége, nyelvjárási helyzete stb. tekintetében), így érdemes a felmerült lehetőségekkel e helyütt is összefoglalóan megismerkednünk.

PAIS DEZSŐ és JAKUBOVICH EMIL Anonymus-jelöltje ezek alapján Péter budai püspök volt. Úgy vélik ugyanis, hogy a gesztából főleg az egyházi székhelyek, valamint három vidék tűnik ki: Buda a Csepel-szigettel, Borsod a Hegyaljával, Csongrád és annak tágabb környezete. Ezek közül királyi egyház, mely élén nótáriusok álltak, csak Budán működött (amit akkor még Óbudának hívtak). Ez idő tájban pedig *Péter budai püspök* állt a kancellária élén, az Árpád-korból más Péter nem ismeretes (PAIS 1975: 17–21).

SZILÁGYI LORÁND *Péter esztergomi érsek* személyében vélte felfedezni Anonymust. Álláspontja mellett azzal érvel, hogy az a bizonyos Petrus Magister, akiről először 1183-ban olvashatunk, Miklós esztergomi érsek oklevelében szerepel több olyan személlyel együtt, akik később a királyi kancelláriában töltötték be állást. Petrus Magistert legközelebb egy 1204-es oklevél említi meg, s akkor mint esztergomi káptalan szerepel (SZILÁGYI 1937: 19–20).

HORVÁTH JÁNOS azonosítása alapján P. mester *Péter esztergomi prépost*-tal lehetett azonos személy, aki már 1198-ban ezt az állást töltötte be, s már 1183-ban az esztergomi káptalan tagja (HORVÁTH 1966: 262–263).

SÓLYOM KÁROLY az *Irodalomtörténeti Közlemények*-ben megjelent *Új szempontok az Anonymus-probléma megoldásához* című tanulmányában a Névtelent *Péter győri püspök*-kel azonosítja. Érvelése a gesztában feltűnő helynevek, az egri egyházmegye és a győri püspökség szembetűnő kapcsolatain alapul. Ugyanezen állásponton van HÓMAN BÁLINT (SÓLYOM 1966: 54–65), illetőleg az újabb nyelvészeti szakirodalomban BENKŐ LORÁND is. *A Szovárd-kérdés. Fejezetek egy ómagyar nemzetség történetéből* című munkájában BENKŐ LORÁND HORVÁTH JÁNOS és SÓLYOM KÁROLY megállapításának helytállóságát támasztja alá, Anonymust tehát ő is Péter győri püspökkel azonosítja, s

elődei érvelését további érvekkel is kiegészíti. BENKŐ azt is hangsúlyozza, hogy P. mester feladatának tartotta a magyarok honfoglalásának megírását, dicsőítését és az Árpád-ház jelentőségének bemutatását, ez a szerzői attitűd pedig azt tükrözi, hogy a geszta valójában az ómagyar nemzetségekről szól (BENKŐ 2009: 9–18).

3. Anonymus a *Gesta Hungarorum* című művében a honfoglalás eseményeit és a Kárpát-medencében történő letelepedést meséli el. Mindezt a Névtelen a Prologuson kívül 57 fejezetben teszi meg. A szerző a Prologusban ír saját tanulmányairól, megemlíti Dares Phrygius jelentőségét ezzel összefüggésben, beszél a magyar királyokról és a magyar nép kijöveteléről Szkítiából. A magyar honfoglalás eseményeit 47 fejezetben foglalja össze. Ír a Kárpátokról, a Tisza és Tátra közötti vidékről, a Mén-Marót elleni hadjáratról, itt következik az utólag beékelt 24–27. fejezet, mely szól az Erdély és a Duna-Tisza közti vidékek megszállásáról, majd a beillesztést követően visszatér Mén-Marót területeihez, Dalmácia, Horvátország és Zágráb elfoglalásához, és szól a rómaiak tulajdonában álló Pannónia területének megszerzéséről. A geszta magába foglalja a magyar vezérek kronológiai sorrendjének bemutatását, illetve a vérszerződés pontjait. Végezetül az 57. fejezetben a területszerzések során átalakult új országhatárokat adja meg, és ír a 10. században betelepült idegen népekről (GYÖRFFY 1988: 28–29).

Anonymus munkájának fő célja a magyar nemesek és királyok származásának megírása volt. Feltehetően a királyi udvar kancellárjai, az itt megfordult előkelők meséltek neki 10. századi őseikről, területfoglalásaikról, várszerzéseikről. Így P. mester valójában családi hagyományokra támaszkodva tudta megírni ezek történetét. Azonban a gesztában szereplő személyneveken és birtokmegjelöléseken kívül Anonymus története kitaláción alapszik. Biztos forrásai természetesen nem voltak a honfoglalás eseményeit illetően, a *Gesta Hungarorum* történetét ő találta ki, tette egészzé kiszínezett harci leírásokkal, területszerzésekkel. Az idegen vezéralakok neveiről ismerete nem volt, így névmagyarázó etimologikus történetet írt, mely egyfajta visszatérő szabályosság elvén alapult. Azon tudniillik, hogy X hely nevének eredete visszavezethető arra, hogy ott Y-t megölték, vagy az ott várat épített stb. (PAIS 1975: 14–15). BENKŐ LORÁND a *Név és történelem* című művében ugyancsak utal Anonymus módszere kapcsán a helynév–személynév–esemény korrelációk fontos szerepére. Anonymus részben szájhagyomány, részben pedig írott források alapján alkotta meg művének színtereit és az azokhoz kapcsolt személyeket. A geszta színhelyei a történetvezetés szerint azért viselik éppen az

adott nevüket, mert egykoron a honfoglalás szereplői (valójában mint saját korának nemzetségeihez köthető előkelők ősei) az adott helyhez, eseményhez, körülményhez köthetőek. Ezek az összefüggések jellemzik leginkább a gesztában használt személy-, valamint helynevek kapcsolatait. A másik módszer, melyet P. mester használt a geszta írása során, a helynév elhagyása. Ezekben az esetekben a személynév köthető egy adott eseményhez, mely a honfoglalás korában történt. Ezen módszerekben a helynév a ki-mondatlan, amellyel a személy neve kapcsolatba hozható. Ezen korrelációk mutatják P. mester leleményességét (BENKŐ 1998: 13–14). Összességében viszont az a módszertani eljárás a kiemelkedő, hogy saját korának helyneveire támaszkodva – a személynévi helynévadás szerepének ismeretében – alkotta meg vezéreinek a nevét, majd azokat a történetvezetés során éppen arra a helyre vitte el (s ott például velük várat építtetett, vagy nekik földet adományoztatott a királlyal hűségük jutalmául stb.), ahol a nevükkel azonos helynév volt.

Afelől nem lehetnek tehát kétségeink, hogy az anonymusi geszta helynevei valós nyelvi értékkel bírnak a 13. század elejére, a geszta keletkezési idejére vonatkozóan; a személynevei részben ugyancsak valós történeti alakokat örökítenek meg, részben viszont az írói fantázia szülöttei; maga a honfoglalás-történet viszont nélkülöz minden valóságálapot (lásd ehhez még BENKŐ 1998: 12–13).

3. A geszta kronológiai elhelyezése

A geszta kronológiai elhelyezését, azaz a keletkezési idejének a meghatározását főképpen az nehezíti meg, hogy a szerzője magát mint „Béla király” jegyzőjét jelöli meg. Béla nevű király azonban Magyarország történetében négy is volt.

A korábbi szakmunkákban ugyan II. Béla is szóba került mint olyan uralkodó, akivel Anonymus kapcsolatba hozható lenne, az utóbbi időben azonban több történészünk is amellett érvelt, hogy III. Béla lehet inkább Anonymus kortársa. És bár történészek, irodalmárok és nyelvészek részéről is újabb és újabb kétségek és kérdések merültek fel a datálással kapcsolatban, a mai tudományosságban ebben jórészt megegyeznek már a kutatók. BENKŐ LORÁND kutatásaiban és tanulmányaiban mindezeket a kérdéseket igyekszik összefoglalni, és álláspontját érvekkel is megtámogatni.

A következőkben azt mutatom be röviden, milyen véleményeket olvashatunk e téren a szakirodalomban, és mit tart ma a történet- és a nyelvtudomány a geszta keletkezésének idejéről. E problémakörnek ugyanis az itteni téma szempontjából is nagy jelentősége van, hiszen nyilvánvalóan annak a korszaknak a kancelláriai helyesírását kell a geszta helyesírási jellemzőinek feltárásakor figyelembe venni, amelyben a munka maga íródott. Ezt a vitatott kérdést ezért szintén érdemes alaposabban is körüljárni.

GYÖRFFY GYÖRGY a PAIS DEZSŐ munkájához (1975) írt bevezetőjében a következő álláspontokat emeli ki a geszta datálásával összefüggésben.

CORNIDES DÁNIEL már 1802-ben a szerző ismeretanyagára hivatkozva, a társadalmi, politikai szempontokat figyelembe véve az 1200-as évekhez, azaz III. Béla uralkodásához kapcsolta a geszta keletkezési idejét. Álláspontjához csatlakozott utóbb például a történész HÓMAN BÁLINT (1925: 44), PAULER GYULA (1883: 97–116), illetve az irodalomtörténész SZILÁGYI LORÁND (1937: 1–54).

Akadnak azonban olyan kutatók is, akik Anonymus művét I., II., illetve IV. Béla uralkodásának idejéhez kötötték. BÉL MÁTYÁS már a geszta első kiadásakor megállapította, hogy I. Béla jegyzőjéről nem beszélhetünk, hiszen Halics és Lodómia fejedelemség a 11. század közepén még nem létezett, a műben ezzel szemben kiemelkedő szerepben állnak. Annak alapján ugyanakkor, hogy a műben szerepeltett személyek kö-

zül időrendben a legkésőbbi, akit megemlíti, I. Endre (1046–1061), VASS JÓZSEF, SZABÓ KÁROLY, FOLTINY JÁNOS és BÁROSSY JÁNOS mégiscsak I. Béla uralkodásának idejéhez köti a geszta keletkezését (lásd ehhez GYÖRFFY 1975: 9).

A geszta ötvenedik fejezetében található *Carinthinorum Moroanesnium fines* terület Anonymus leírása szerint a magyarok tulajdonában állt, azonban ezt a területet Pettaui Frigyes a 12. század derekán a magyaroktól elfoglalta, így Anonymus II. Béla (1131–1141) jegyzője ugyancsak nem lehetett. Álláspontját azonban PAULER GYULA és MÁTYÁS FLÓRIÁN azzal igyekezett megcáfolni, hogy ez a helynév tulajdonképpen átvétel a Regino évkönyvből.

A műben fellelhető magyar nyelvű szórványok archaikus hangállapotából, kiváltképpen a 12. század végére eltűnni látszó szóvégi magánhangzó jelenlétének nyomán JAKUBOVICH EMIL (1925: 169–213), PAIS DEZSŐ (1926: 7–9), KNEZSA ISTVÁN (1952: 83) és MELICH JÁNOS (1963: 4–7) is a 12. század közepére datálják Anonymus művét.

SZILÁGYI LORÁND (1937: 136–176) és HORVÁTH JÁNOS (1966: 26–34) szerint azonban a tövégi magánhangzók eltűnése hosszabb folyamat volt, s még a 13. század elején is találhatunk olyan okleveleket, forrásokat, amelyek magyar szórványaiban véghangzók is vannak.

A tatárjárás utáni időszakban Magyarország nagy változásokon ment keresztül, s ezek is figyelembe vehető tényezők a geszta keletkezési idejének megállapításában. Budavár a 13. század elejéig Óbudát jelölte, a tatárjárást követően pedig a budai várat, melyet IV. Béla 1243 után alapított. Tehát Anonymus gesztája ezek alapján a tatárjárás előtti állapotot rögzítette. SZILÁGYI LORÁND Anonymus művének gazdasági, politikai és társadalmi vonatkozásait a korabeli oklevelek álláspontjával összevetve arra a megállapításra jutott, hogy azok jellemzői a 12. század végére datálhatók (1937: 4–54).

PAULER GYULA, aki a gesztában szereplő szomszédos országok viszonyát vette górcső alá, III. Béla uralkodásának idejéhez köti a geszta a keletkezését (1883: 97–116).

A korábbi kutatások eredményeit 1975-ben GYÖRFFY GYÖRGY úgy összegezte, hogy bár pontos, kézzelfogható, közvetlen adataink nincsenek a geszta datálásával kapcsolatban, a különböző érvek egybehangzóan leginkább a 12–13. század fordulója felé orientálják Anonymus munkáját (GYÖRFFY 1975: 9–12).

BENKŐ LORÁND legújabb kutatásai ugyanakkor az Anonymus-kérdést e tekintetben is új szintre emelték. Módszertan tekintetben ugyanis BENKŐ főleg abban hozott

újat, hogy figyelembe vette azt, amit az elődök nem nagyon, a nyelvészeti szempontból igen jelentős hang-, valamint írástörténetet. BENKŐ LORÁND ugyanis többféle fogódzót is felhasznált a keletkezési idő meghatározásához.

A Szovárd-kérdés-t taglaló munkájában kifejti, hogy Anonymus fontos szerepben örökítette meg – leginkább egy-egy neves képviselőjük nevét felhasználva – a nemzetségeket. Az apa-fíú, nagypapa-unoka, valamint dédapa és dédunoka vonatkozásban is megtalálható névismétlődésekből Anonymus arra a következtetésre juthatott, hogy a személynevek a korábbi nemzetségekig is visszamutathatnak. Munkája Prologusában egészen nyilvánvaló módon le is írja, hogy a honfoglalás-történet megírását, a nemzetségek dicsőítését és az Árpád-ház jelentős szerepének megörökítését az egyik fő hivatásának, feladatának tekinti. Mindemellett azonban már itt szól a „királyi nemesség” fontosságáról, amely a 12–13. század főnemességeinek őselőzménye. Összegzésül ez a kiindulópont vezette például BENKŐ LORÁNDot is arra a meglátásra, hogy Anonymus műve korának saját nemzetségeiről, jogairól, érdekeiről szól, ám mindezt visszavetítve a honfoglalás korára. A 13. században már igen sok, jelentős névvel bíró nagybirtokos nemzetség élt az országban. Magiszterünk, bár kora minden nemzetségét nem ismerhette, munkájában számosat megemlít, eltérő fontosságú szerepkörökben. Kiemeli a honfoglaló nemzetséget, akik bőkezű birtokadományozásokban részesülnek. Ez a féktelen adakozás pedig közismert, hogy II. Endre (1205–1235, III. Béla fia) uralkodásának ideje alatt volt jellemző, ami pedig BENKŐ szerint elég lényeges fogódzó lehet ily módon a keletkezési idő meghatározásához is.

A gesztában megjelenő birtokadományozó politika szolgálhat magyarázattal arra, hogy Péter püspököt – akiben BENKŐ Anonymust sejtí – szolgálatai miatt II. Endre király uralkodása alatt oklevélben is dicsérettel jutalmazza (BENKŐ 2009: 18–19).

BENKŐ LORÁND és részben mások kutatásai alapján tehát a legújabb tudományos álláspont a geszta keletkezésének idejét az 1210-es évekre, annak is a végére (1217 körülre datálja). Ezen álláspontját BENKŐ részben a korszak helyesírási sajátosságainak és a geszta szórványainak vizsgálatával támasztja alá. A következőkben ehhez a kérdéshez kívánok magam is néhány adalékot hozzáfűzni.

Előzetesen azonban még azt is megemlíteném, hogy mértékadó történelmi körökben más datálás is megfogalmazódott az utóbbi néhány évben. VESZPRÉMY LÁSZLÓ például a 13. század közepét jelöli meg a geszta keletkezési idejének.

Ezzel szemben egyes román és magyar kutatók, valamint a laikusok a mű keletkezését a 11. század felé tolják. Ez a datálás – amint erre VESZPRÉMY rámutat – a gesztát bár a honfoglaláshoz közelebb helyezi, filológiai és történeti kérdések újabb megoldásra váró sorozatát veti fel. A gesztában feltűnő hun-magyar kérdésben sincs a megfejtéshez közelebb vivő előrelépés, az Attila-monda ugyanis Anonymus előtt nem maradt fent írott forrásokban, sem a magyar mondakörökben, sem az Ósgesztában, míg a 11. századi német forrásokban megtalálható. Így a kérdéskör átvezet a krónikák világába, melyek kapcsán azonban számolnunk kell azok kései lejegyzésével. Tehát az Attila-mondakör 1200 előtti meglétét a szóbeliségben nem tudjuk egyértelműen kizárni. VESZPRÉMY a *Magyar krónikák* című tanulmányában a „Pannónia mint a rómaiak legelője” kijelentésre összpontosít, mely a magyar krónikákban és a 13. századi nyugati forrásokban is feltűnik. E közös sajátosságra a magyarázatot az 1255 és 1257 között megjelent *Descripciones terrarum* című mű adja meg, melyben Magyarország mint hunok lakta terület jelenik meg. VESZPRÉMY szerint feltehető, hogy Anonymus ismerhette ezt a munkát, s gesztája megírásakor nyugati eredetű írott vagy szóbeli forrásokra is támaszkodhatott (VESZPRÉMY 2014: 280–281).

Ebből a gondolatból kiindulva VESZPRÉMY LÁSZLÓ újabban a geszta keletkezésének idejét valamelyest későbbre teszi, mondván, hogy „írástörténeti párhuzamok alapján kéziratunk a 13. század közepére, de mindenképpen IV. Béla halálának 1270. événél korábbra helyezendő” (VESZPRÉMY 2009: 218).

Összességében tehát azt a két véleményt tekinthetjük tudományos szempontból megalapozottnak, amely a geszta keletkezését egyrészt 1217 körülre (BENKŐ), másrészt a 13. század közepére (VESZPRÉMY) helyezi. Erre a két elképzelésre a dolgozatom további részeiben még feltétlenül visszatérek.

4. A 13. század első felének és a geszta helyesírásának jellemzői

4.1. A 13. század első felének kancelláriai helyesírása

„Egy nép helyesírásának története írásbeliségének a története” – olvashatjuk KNEIEZSA ISTVÁN *Helyesírásunk a könyvnyomtatás koráig* című munkájának bevezetésében (1952: 5).

Ahhoz, hogy Anonymus gesztájának helyesírási sajátosságait el tudjuk helyezni a saját korának helyesírási rendszerében, mindenekelőtt arra van szükség, hogy áttekintsük, mi jellemezte az adott korszaknak, a 13. század első felének a helyesírását, azon belül is főképpen persze a hangjelölést. Ebben támaszkodhatunk egyrészt arra az átfogó jellemzésre, amit KNEIEZSA ISTVÁN adott az említett munkájában erről az időszakról (1952: 18–25, de lásd még ehhez KOROMPAY 2003: 281–298 is), de felhasználhatjuk ehhez annak a helyesírás-történeti adatbázisnak az adatait is, amely a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén készül. A korszak helyesírás-történeti jellemzésében a következőkben erre a két forrásra egyidejűleg támaszkodom, és KNEIEZSA kifejtése mentén haladva, de az adatbázis adatait is felhasználva vázolólok fel röviden a 13. század első fele kancelláriai helyesírásának sajátosságait. Ebben a közegben láttatva aztán a geszta szórványait, talán ahhoz is újabb érveket kapcsolhatunk, hogy a mű a 13. század tízes éveiben, vagy a század közepén készülhetett-e nagyobb valószínűséggel.

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén 2002-ben kezdtek el építeni azt a hang- és helyesírás-történeti adatbázist, amely jelenleg mintegy 27 000 nyelvi adat elemzését tartalmazza. Az adatbázis a korai ómagyar kor helynévi szórványaira épít, s azok lexikális elemeit vizsgálja hang- és helyesírás-történeti szempontból. Jelenleg az adatbázis az alábbi megyékre vonatkozóan tartalmaz az adott oklevél keletkezési évét is feltüntetően (azaz pontos időhöz kötve) adatokat: Abaúj, Arad, Árva, Bács, Baranya, Békés, Bereg, Beszterce, Bihar, Bodrog, Borsod, Brassó, Csanád, Csongrád, Doboka, Erdélyi Fehér, Esztergom, Fejér, Fogaras, Gömör, Heves, Hont, Hunyad, Keve, Kolozs, Komárom, Krassó, Kraszna, Küküllő, Liptó, Máramaros, Moson, Nagysziget. Az adatbázis a magánhangzókat és a mássalhangzókat jelölő betűkre, a lexémák hangszerkezetére, szótagszerkezetére, a mássalhangzó-kapcsolatokra, illetve az adott elem közszói vagy tulajdonnévi státuszára egyaránt szolgáltat információ-

ókat. A saját adatbázisom kialakításához ebből az adatállományból válogattam le mindazokat a rekordokat, amelyek a 13. század első feléből való adatokat tartalmaznak.

4.1.1. A magánhangzókkal kapcsolatos hangjelölési kérdések

A királyi kancellária és a hiteles helyek működésének megszerzésével és a gyakorlatban alkalmazott közös eljárásoknak köszönhetően a kancelláriai helyesírásban egy határozott, egységesebb írásnorma kezd kialakulni a 13. századra. A korszakot kezdetben a problematikus hangok jelölésének többfélesége jellemzi, és ezzel összefüggésben az összetett jelek használata, illetőleg a több tekintetben is tapasztalható változatos jelölésmód. Ez azonban a korszak vége felé valamelyest letisztulni látszik. A következőkben azt mutatom be, hogy az egyes magánhangzókat milyen jelekkel igyekeztek visszaadni a 13. század első felében, s mutatkoznak-e ebben valamilyen normatív törekvések. Ám csupán a rövid magánhangzók jelölésére fókuszálok, a hosszú magánhangzókat ugyanis általában nem jelölik külön jelölési móddal, hanem a megfelelő rövid hang jelét használják rájuk. E téren eltérést legfeljebb a diftongusból alakult hosszú magánhangzók kapcsán tapasztalunk. Előzetesen azonban arra a nehézségre mindenképpen utalnunk kell, hogy a korban zajló intenzív magánhangzó-változásoknak (főleg a nyíltabbá válásnak és a labializációnak) köszönhetően a hangzásban nem ritkák az ingadozások, ami persze a jelölésben is ingadozásokkal járhat. Emellett a helyesírás konzervativizmusa és a magyarban a latinhoz képest meglévő többlehangoknak a jelölési problémái (az ezzel összefüggő rendszerkényszer) ugyancsak megnehezítik a magánhangzókat jelölő betűk hangértékeinek pontos azonosítását (lásd ehhez bővebben BENKŐ 1980: 89–121).

a) A veláris labiális magánhangzók jelölése

Az *u* hang jelölésére a 13. század első felének kancelláriai helyesírása az *u*, a *v* és a *w* betűket használta (KNIEZSA 1952: 22). Ezek gyakoriságában azonban jelentős eltérések figyelhetők meg. Az általam összeállított, az adott időszakot bemutató hang- és helyesírás-történeti adatbázisban például a három jelölési mód az alábbi megoszlást mutatja: *u*-val jelölték az *u* hangot az esetek 89%-ában (pl. *Ludus* [ludus] 1222, Hont; *Chamul* [csamuly] 1206, Bács; *Licu* [liku] 1208, Bodrog; *Vulchoi* [vulchoi] 1213, Kolozsvár; *Lusan* [lusan] 1216, Győr; *Búza* [búza] 1220, Doboka; *Turul* [turul] 1237, Baranya, *v*-vel az esetek 7%-ában (pl. *Rvzka* [ruszka] 1221, Aba; *Vrucang* [urukang] 1237,

Győr; *Nyvr* [nyur] 1249, Esztergom), *w*-vel pedig az esetek 3%-ában (pl. *Falw* [falu] 1241, Csanád). E jelölési módok megoszlásában a század első évtizedeiben (1200–1220), illetve az utolsó évtizedeiben (1240–1250) nem tapasztalunk eltérést.

Az *o* hang jelölése ennél jóval változatosabbnak tűnik, a leggyakrabban (67%) *o* betűvel jelölik a korszak jegyzői (pl. *Folth* [folt] 1219, Heves; *Honrat* [honrát] 1200, Aba; *Boscu* [boszu] 1214, Doboka; *Poroszlo* [poroszló] 1219, Heves; *Carol* [károly] 1222, Békés), de nem ritka (28%) az *u* betű használata sem (pl. *Bursod* [borsod] 1220, Borsod; *Zuld* [szold] 1230, Fejér, *Buchar* [bocsár] 1238, Csanád; *Gurtua* [gortva] 1246, Gömör, *Hurt* [hu/ort] 1250, Esztergom). Ennek oka egyértelműen az a BENKŐ LORÁND által bemutatott jelenség, miszerint a helyesírás a nyíltabbá válás következményeivel, a kiejtésben is bizonyosan megfigyelhető ingadozásokkal s ezek jelölési nehézségeivel küszködik (BENKŐ 1980: 89–91). Amennyiben a biztos *o*-s olvasatokat tekintjük, akkor szinte kizárólag csak *o* betűvel találkozunk a hang jelölésére.

Az *a ~ á* hang jelölése. A magyar nyelvtörténet izgalmas kérdése a labiális *a* hang megjelenése az ómagyar korban. Helyesírás-történeti szempontból ez a probléma két hang jelölésében mutatkozik meg: mivel alapvetően az *a* betűt használták a régiségben az illabiális *á* és a labiális *a* jeleként is, a kutatók számára súlyos kérdés annak eldöntése, hogy melyik esetben melyik hangot jelölte az *a* betű. Nehezíti a kérdés megoldását az is, hogy nem tudjuk eldönteni, az esetlegesen egy időben élő labiális és illabiális rövid *a* hangok milyen fonológiai státuszúak voltak. Ráadásul az *a* hang kialakulása két irányból is bekövetkezett, egyrészt az illabiális *á*-ból labializációval, másrészt az *o*-ból nyíltabbá válással. Természetesen mindkét irányú változásnak megvannak a maga helyesírási következményei: mind az *a*, mind az *o* betű jelölhet labiális *a* hangot ebben a korszakban (BENKŐ 1980: 89–90).

Mivel az általam használt adatbázis – éppen a fent jelzett probléma miatt – az illabiális és labiális *a* hangok különbségét nem jelöli, ezért jelölésük vizsgálatában a két hangot én magam sem választottam külön. Nyelvemlékeinkben az alsó nyelvállású velárisok rendkívül gyakori hangnak számítanak, adataim között 1527 alkalommal fordulnak elő. Ezeknek 72%-át jelölték *a* betűvel (pl. *Sytua* [zsitva] 1200, Komárom; *Capi* [kapi] 1209, Győr; *Dabosa* [dabosa] 1219, Baranya; *Zeregna* [szeregna] 1219, Hont;

Precha [precsa] 1226, Győr; *Moha* [moha] 1243, Fejér), míg 26%-ban *o* volt a jele (pl. *Zor* [szo/ar] 1214, Arad; *Holmu* [ho/almu] 1200, Békés; *Zogua* [zo/agyva] 1245, Heves; *Nog* [no/agy] 1248, Borsod; *Futog* [futo/ag] 1250, Bács). Ez utóbbi eset nyilvánvalóan az *o*-ból nyíltabbá válással alakult labiális *a*-kat jelöli. Itt jegyezhetjük azt meg, hogy a variációs olvasatok kapcsán (pl. *po/ato/ak*, *vo/as* stb.) időben előre haladva – a nyíltabbá válási folyamat előrehaladása miatt is – egyre valószínűbbnek tarthatjuk a nyíltabb magánhangzós (tehát *patak*, *vas*) hangalakot a zártabb (*potok*, *vos*) formákkal szemben. Ezt azonban a helyesírás, a hangjelölés előbb jelzett problémái miatt az adatainkkal nem tudjuk igazolni.

b) A palatális labiális magánhangzók jelölése

Az *ü* hang jelölésére a 13. század kancelláriai helyesírása a leggyakrabban az *u* betűt használta. Ez leginkább azzal magyarázható, hogy latin hangrendszer nem tartalmazott palatális labiálisokat, így értelemszerűen rá alkalmazott jelölést sem. Ennek közvetlen következményeként az *ü* betű jelölésére a magyar korabeli helyesírási gyakorlat kényszerűen a vele párhuzamosan elhelyezkedő veláris megfelelőnek, az *u* hangnak az *u* jelét használta fel az *ü* hang jelölésére is (BENKŐ 1980: 92). A helyesírás-történeti adatbázis adatai között is az *ü* hang jelölése 86%-ban *u* betűvel történik (pl. *Curth* [kürt] 1223, Bács; *Fygud* [figüd] 1202, Abaúj; *Beregu* [beregü] 1214, Bereg; *Buk* [bük] 1228, Komárom), míg jóval kevesebb, 6%-ban *w* jelölést találunk (pl. *Twlg* [tü/ölgy] 1235, Baranya; *Kwkeny* [kü/ökény] 1247, Csanád; *Telwk* [telü/ök] 1247, Arad) és igen elenyésző számban, 5%-ban használtak a lejegyzők *v* jelölést *ü* hangértékben (pl. *Vrs* [ü/örs] 1237, Győr; *Tvl* [tü/öl] 1230, Bács).

Az *ö* hang jelölésére a 13. század kancelláriai helyesírásában az *u*, a *w*, a *v* és az *o* betűt használták, de igen különböző mértékben. Kiemelkedő előfordulási arányt a helyesírás-történeti adatbázis vizsgálata során az *u* betűnél találtam (82%) (pl. *Kud* [kü/öd] 1249, Esztergom). Ennek oka a hangjelölési rendszerkényszerben keresendő. A túlnyomó *u*-s előfordulás ugyanis jórészt annak köszönhető, hogy a latinból ugyancsak hiányzó, *s* a magyarban is a korai ómagyar korban kialakuló *ö* hang a nyíltabbá válás révén az *ü*-vel eleve gyakran állt változásviszonyban. Így érthető, hogy a jelölésére az *ü* hang jelét (jobbra az *u*-t) vitték át. Az *u* jelölés mellett ritkán (7%-ban) a *w*-vel való jelölés

is előfordul (pl. *Kwy* [kü/öi] 1245, Gömör; *Zewrwg* [szeürü/ög] 1247, Csanád), illetve még ritkábban találunk *v*-t az *ö* hang jeleként (5%, pl. *Vrse* [ü/örse] 1237, Esztergom; *Vrken* [ü/örkény] 1222, Győr; *Vrmenes* [ü/örményes] 1235, Baranya). Jól látható az itt közölt példák alapján is, hogy az *ö* hang jelölési kérdései nem választhatók el az *ü* hang jelölési kérdéseitől, hiszen köztük gyakoriak a változásviszonyok. Az *o* betűvel történő jelölési mód egészen kivételesnek számít, alig néhány ilyen és meglehetősen bizonytalan példát idézhetünk (pl. *Orky* [örki] 1237, Győr).

c) A palatális illabiális magánhangzók jelölése

Az *i* hang jelölése. A 13. század kancelláriai helyesírásában az *i* hang jelölésére az *i* és az *y* betű szolgált döntő többségben, előfordulásuk arányában nagy eltérést azonban nem tapasztaltam. A helyesírás-történeti adatbázis adatait alapul véve *i*-vel jelölik többször az *i* hangot (51%) (pl. *Licu* [liku] 1208, Bodrog; *Hindo* [hindó] 1211, Bodrog; *Silu* [szilu] 1213, Doboka; *Rohouicha* [ro/ahovica] 1250, Baranya), *y*-nal pedig 47% az előfordulásainak aránya (pl. *Yka* [ika] 1214, Békés; *Mysloa* [miszloa] 1230, Abaúj; *Wynar* [vinár] 1231, Fejér; *Kochy* [kocsi] 1250, Heves). A két jelölési mód arányaiban az itt vizsgált fél évszázadban némi módosulás állt be: amíg ugyanis 1200 és 1219 között az *i* 65%-os megterheltségű (pl. *Hegris* [egris] 1205, Csanád; *Rethi* [réti] 1210, Győr; *Michola* [mikola] 1211, Győr; *Iuan* [iván] 1219, Heves; *Scil* [szil] 1219, Doboka), *y*-nal pedig 33%-ban jelölik az *i*-t (pl. *Ystoros* 1200, Borsod; *Erchy* [ercsi] 1207, Fejér; *Hensy* [encsi] 1219, Abaúj), az 1240 és 1250 közötti időszakban az *y*-nal való jelölés meghaladja az *i*-s jelölés nagyságát (52 : 48%; pl. *Nemty* [nemti] 1240, Baranya; *Kevy* [kevi] 1243, Gömör; *Kenys* [kenizs] 1245, Abaúj; *Ysep* [izsép] 1247, Baranya; *Calysa* [kálisa] 1247, Gömör; *Herina* [herina] 1446, Doboka; *Rimoch* [rimóc] 1446, Gömör; *Miklous* [miklous] 1247, Csanád; *Scithnice* [szitnyice] 1448, Hont; *Ignech* [ignéc] 1248, Bereg). Az *i* és *y* mellett előfordul még szórványosan az *ij* jelölés, ami persze valószínűleg az *y* paleográfiai (írásképi) változata lehet (pl. *Miscocij* [miskóci] 1221, Borsod), illetve egy-egy esetben az *ii* jelölést is megtaláljuk a korszakban (pl. *Libecii* [libeci] 1220, Csanád).

Az *e ~ ë* hang jelölése. A korabeli helyesírás nemigen ad lehetőséget arra, hogy a két hang jelölési módjai között különbséget tegyünk, e helyütt én sem vállalkozom erre. Azt azonban érdemes hangsúlyozni, hogy a korábban látott rendszerkényszer eredmé-

nyeképpen egynémely *i ~ y* jelölési mód között zárt *ë* hangot is gyaníthassunk pl. *higy ~ hëgy*. Mindennek figyelembe vételével az alábbi jelölési formákat emelhetjük ki. Az *e* hangot leggyakrabban, 98%-ban *e* betűvel jelölik a korabeli kancelláriai helyesírásban (pl. *Temes* [temes] 1204, Keve, *Zenth* [szent] 1202, Baranya; *Kerz* [kerc] 1234, Fogaras; *Kereki* [kereki] 1231, Fejér; *Ebed* [ebed] 1237, Esztergom). Emellett megtaláljuk még az *ee* jelölést (pl. *Sceez* [szez] 1234, Győr; *Endree* [endre] 1234, Heves; *Sceer* [szer] 1235, Baranya), illetve az *i ~ ë* hangértéket is takarható *i* (pl. *Zig* [szi/ëg] 1222, Békés; *Cripech* [kri/ëpec] 1232, Gömör; *Crist* [kri/ëszt] 1237, Bars; *Bistriche* [bi/ësztri/ëce] 1241, Beszterce), *y* (pl. *Egrys* [egri/ës] 1205; Csanád; *Nygrad* [ni/ëgyad] 1215, Arad; *Egrys* [egri/ës] 1232, Abaúj, *ij* (pl. *Fenerij* [fenyéri/ë] 1230, Bács) jelölési formákat, ezek azonban kevésbé jellegzetesek.

4.1.2. A mássalhangzókkal kapcsolatos hangjelölési kérdések

A mássalhangzók kapcsán csupán azoknak a mássalhangzóknak a jelölési kérdéseivel foglalkozom, amelyek problematikusak, az egyetlen jellel történő jelölési módokra nem térek ki. A hangok jelölését a hangok képzésmódjának sorrendjében, azon belül pedig a képzés helye szerint tárgyalom.

a) A zárhangok

A *k* hang jelölése változatosnak és a jelölési formák között kiegyensúlyozottnak mutatkozik. Jelölésében 57%-ban *k* betű fordul elő (pl. *Keve* [keve] 1204, Keve; *Makad* [makád] 1208, Bodrog; *Cheke* [cseke] 1219, Heves; *Malaka* [maláka] 1244, Baranya; *Kerek* [kerek] 1247, Komárom), de e mellett az esetek 34%-ában *c*-vel is jelölik a *k* hangot (pl. *Marc* [márk] 1220, Bereg; *Capy* [kapi] 1240, Győr; *Calsa* [kálsa] 1247, Gömör; *Cochy* [kocsi] 1248, Heves). Elenyésző számban fordulnak elő az adatbázisban a *ch* (*Cheleceen* [kelecsény] 1209, Bars; *Michola* [mikola] 1211, Fejér; *Berech* [berek] 1233, Bereg), *ku* (pl. *Bekues* [békés] 1220, Békés), valamint *q* (pl. *Qecy* [kécsi] 1222, Abaúj) és *qu* (pl. *Quev* [kev] 12221, Keve; *Querc* [kerc] 1225, Fogaras; *Wesequen* [vezekény] 1234, Heves), illetve a *kv* (pl. *Bekves* [békés] 1219, Békés) és a *ku* (pl. *Kualuz* [kálu/oz] 1212, Fejér) jelölési módok is. Amint az adatok jelzik, a *k*, *q* betűk *u*, *v*-vel együtt szereplése *k* hangértékben sajátos betűkapcsolatként használatos a korszakban. Ezek előfordulási arányai azonban az évszázad elején (1200–1219) és közepén

(1220–1239) jelentősebb változást nem mutatnak, azonban 1240 és 1250 között a *k* jelölés 74%-os, míg a *c* betűvel való jelölés jóval kisebb arányban fordul elő.

A *g* hang jelölése kapcsán a 13. század eleje bár mutat némi változást, annak arányai mégsem érdemlegesek. A *g* hang jelölésére a lejegyzők az esetek 80%-ában a *g* betűt használták (pl. *Hegris* [egris] 1205, Csanád; *Gug* [gúg] 1216, Győr; *Guth* [gút] 1231, Fejér; *Bagotha* [bagota] 1232, Bereg; *Zamaga* [szamaga] 1248, Bereg), de mellette feltűnik továbbá a *gu* betűkapcsolattal való jelölés is 14%-ban (pl. *Beguey* [begej] 1200, Keve; *Sciguet* [sziget] 1216, Fejér; *Sceuged* [szeged] 1237, Csongrád; *Scygui* [szigi] 1245, Heves). Ezen jelölések mellett a lejegyzők olykor *gh*-val is jelölték a *g* hangot (6%, pl. *Fagha* [fága] 1216, Heves; *Velgh* [velg] 1228, Fejér; *Beregh* [bereg] 1232, Bereg; *Saagh* [ság] 1245, Hont). Az említett jelölési módok az általam vizsgált korszakban különösebb változást nem mutatnak, a *g* hang *g* betűvel való jelölése tekinthető lényegében dominánsnak.

A *t* hang jelölése többnyire egyszerű az adott korszakban (és később is), de egyetlen ok miatt mégis érdemes kitérni rá. E hang jelölésére a 13. század első felének lejegyzői a *t* betűt (64%, pl. *Temes* [temes] 1200, Keve; *Ewetes* [evetes] 1215, Baranya; *Telemér* [telemér] 1228, Komárom; *Tymár* [tímár] 1232, Csanád; *Tembes* [tembes] 1247, Csanád) és valamelyest ritkábban a *th* betűkapcsolatot használták (36%, *Marthon* [márton] 1202, Baranya; *Rethi* [réti] 1210, Győr; *Tahata* [tata] 1230, Esztergom; *Palasth* [palást] 1232, Esztergom; *Pethlend* [petlend] 1250, Győr). 1200-tól az 1250-es évekig a *t* betűs lejegyzés figyelhető meg nagyobb arányban, azonban 1220 és 1239 között a két érték igen közel áll egymáshoz. A *t*-s jelöléssel az esetek 57%-ában találkozunk (pl. *Tesa* [tésa] 1221, Hont; *Gestered* [gesteréd] 1228, Komárom; *Telek* [telek] 1230, Doboka; *Cheten* [csetény] 1239, Fejér), míg a *th*-val való jelölés 43%-ban fordul elő (pl. *Therecha* [terecsza] 1221, Békés; *Ipolth* [ipolt] 1223, Baranya; *Zetheh* [szete] 1236, Hont; *Zigeth* [sziget] 1237, Fejér). A zöngés párjáról – minthogy annak a jelölése mindig a *d* betűvel történik – itt nem ejtek szót.

Az újabb fonológiai szakirodalom szerint a zárhangokhoz sorolható *ty* hang jelölése az adatbázisban mindössze tíz lexémával illusztrálható, ez a tíz előfordulás azonban

nagy változatosságot mutat. A lejegyzők 20%-ban *g* betűvel (pl. *Vag* [váty] 1211, Baranya; *Wag* [váty] 1249, Baranya), szintén 20%-ban *t* betűvel (pl. *Gurtan* [gyurtyán] 1247, Baranya; *Gartan* [gyartyán] 1249, Hont), valamint a *thy* betűkapcsolattal való jelölés is 20%-ban fordul elő (pl. *Wathy* [váty] 1217, Baranya; *Dyrthyan* [gyi/ertyán] 1235, Baranya). 10%-ban jelölik a *ty* hangot az alábbi betűkkel: *th*-val (*Jurthan* [gyu/ortyan] 1247, Abaúj), *ti*-vel (pl. *Herestien* [herestyény] 1209, Bars) és *ty*-nal (pl. *Tyukud* [tyuku/od] 1235, Heves).

A *gy* hang jelölése a 13. század első felének kancelláriai helyesírásában ugyancsak igen változékony képet mutat. A legtöbb esetben azonosítására a *g* betű szolgált (66%, pl. *Hagmas* [hagymás] 1211, Bodrog; *Lag* [lág] 1219, Hont; *Fyzege* [fizegy] 1232, Komárom; *Heg* [hegy] 1248, Borsod; *Mohag* [mohágy] 1248, Heves), 13%-ban a *gy* látható ebben a funkcióban (pl. *Bagya* [bágya] 1219, Heves; *Fegyvernuc* [fegyvernü/ök] 1222, Heves; *Gyemelchen* [gyemelcsény] 1235, Baranya), 7%-ban a *gh* (pl. *Nagh* [nagy] 1212, Baranya; *Regh* [regy] 1238, Keve), 3%-ban a *d* (pl. *Dyrthyan* [gyi/ertyán] 1235, Baranya), szintén 3%-ban a *gi* jelölést találjuk meg (pl. *Hagimas* [hagymás] 1211, Bodrog; *Gienda* [gyenda] 1222, Abaúj), a fennmaradó 8%-ban pedig a *ge* jelölés figyelhető meg (pl. *Gesteuge* [gesztü/ögy] 1209, Bars) és a *j* betűvel való jelölési módok között (pl. *Jormoth* [gyo/armo/at] 1248, Hont). A század elején a *gy* hang *g* betűvel való jelölése 52%, míg ennek az aránya a század közepén már 80%, ami feltétlenül a *gy* hang jelölésének egyre inkább megmutatkozó letisztulását jelzi.

b) A réshangok

Az *f* hang jelöléséről is egészen egységes képet kapunk az 1200 és 1250-es évek között. Az *f* hang *f* betűvel való lejegyzése 95%-ban figyelhető meg (pl. *Foc* [fok] 1211, Csanád; *Fel* [fel] 1219, Kolozsvár; *Fiues* [fives] 1234, Arad; *Falw* [falu] 1247, Csanád; *Felde* [felde] 1248, Bereg), 5%-ban pedig a *ph* jelöléssel találkozunk (pl. *Crapundorph* [krapundorf] 1206, EFA, *Phizes* [fizes] 1232, Baranya, *Chyphar* [csifár] 1235, Bars). A *ph*-val való jelölés azonban már nem jelentkezik az 1240 és 1250-es évek között az általam használt állományban.

A *v* hangra a 13. század kancellári helyesírásának lejegyzői használták a *w*-t (80%, pl. *Wathy* [váty] 1217, Baranya; *Drawa* [dráva] 1230, Bács; *Iwan* [iván] 1234, Heves; *Medwe* [medve] 1240, Borsod; *Wasara* [vására] 1250, Heves), az *u*-t (36%, pl. *Nouac* [novák] 120, Győr; *Eztuer* [esztvér] 1233, Esztergom; *Uerem* [verem] 1234, Bars; *Schiluas* [szilvás] 1245, Doboka; *Oltua* [oltva] 1250, Győr), de megfigyelhetjük a *v*-vel (23%, pl. *Voyos* [vo/ajo/as] 1206, Bács; *Vari* [vári] 1219, Csanád; *Zava* [szava] 1225, Győr; *Var* [vár] 1230, Baranya; *Dravcham* [drávca] 1244, Baranya; *Vyze* [vize] 1248, Borsod), az *uu*-val (pl. *Situua* [zsitva] 1200, Komárom; *Renduuey* [rendvej] 1237, Bars), valamint az *o* betűvel való jelölést is alig 1%-ban (pl. *Suous* [szu/ovu/os] 1231, Arad). E jelölési módokban a vizsgált időszakban módosulást is megfigyelhetünk. 1200 és 1219 között *w*-vel 21%-ban, *v*-vel 31%-ban, *uu*-val 1%-ban, míg *u* betűvel 46%-ban jelölik a *v* hangot. Az 1220–1239-es évekre ez az arány jelentős változást mutat a *v* hang jelölésében: *w*-vel 57%-ra nő a jelölések aránya, míg *u*-val 23%-ra, valamint *v*-vel 19%-ra csökken. A további jelölési formák (az *uu*-val és az *o*-val való jelölés) meglehetősen szórványosan jelentkezik. Majd az 1240 és 1250-es évek között már csak 3 jelölés figyelhető meg a *v* hanggal kapcsolatban: *v*-vel 18%-ban találkozunk, a *w*-s jelölés aránya 37%-ra csökken, míg az *u* betűvel való jelölés 45%-ot ér el, az egyéb jelölési módok azonban eltűnni látszanak.

Az *s* hang jelölése nem mutat különösebb variálódást, a szibillánsok között talán a legkevesebb problémát hozza elénk. Az adatok feldolgozását követően kiemelkedik a jelölési módok között az *s* betűs jelölés, sőt lényegében kizárólagosnak látszik (96%) (pl. *Miscoucy* [miskouci] 1200, Borsod; *Ewetes* [evetes] 1215, Baranya; *Mehes* [méhes] 1221, Békés; *Fizes* [fizes] 1230, Doboka; *Maramaros* [máramaros] 1231, Máramaros; *Sarkan* [sárkány] 1247, Esztergom). Csupán elszórtan találunk egyéb jelölési módokat a korszakban: *sc* betűkapcsolat jelentkezik még e szerepben (*Bescene* [besenye] 1209, Bars; *Scebsa* [sebsa] 1227, Baranya), valamint előfordul az *sch*-val (pl. *Schebnitz* [sebnic] 1235, Hont) és az *sh*-val való jelölés is (pl. *Shmula* [smula] 1222, Heves). Néhány adatban – ha az olvasatuk helyes – *z* betűs jelöléssel is találkozunk (pl. *Horzan* [ho/arsány] 1235, Baranya; *Borzua* [borsva] 1247, Bereg).

A *zs* hang jelölése a 13. század első felének kancelláriai helyesírásában egységes képet mutat. 91%-ban jelöli *s* betű (pl. *Kulus* [ko/ulo/uzs] 1201, Kolozsvár; *Sember* [zseember] 1234, Hont; *Kinisa* [kinizsa] 1237, Csanád; *Kenys* [kenizs] 1245, Abaúj; *Sdala* [zsdála] 1248, Bereg), 9%-ban pedig a *z* betű szolgál erre (pl. *Zebus* [zsebu/üs] 1248, Abaúj; *Ziros* [zsiros] 1249, Borsod). Megjegyzendő azonban, hogy 1200–1219 között az *s* betűs jelölés 100%-os (pl. *Semellar* [zsemellár] 1209), s a *z* betűs jelölés csupán az 1220-as évektől tűnik fel. 1239-ig az aránya eléri 10%-ot (pl. *Zytua* [zsitva] 1234, Bars), majd 1240 és 1250 között aránya a duplájára (20%-ra) nő.

Az *sz* hang jelölése az eddig vizsgált hangok viszonylatában a legszínesebb képet mutatja. *Z* betű jelöli az *sz* hangot az esetek 53%-ában (pl. *Zuat* [szvát] 1213, Kolozs; *Zeregna* [szeregna] 1219, Hont; *Chaz* [csász] 1221, Heves; *Chazar* [császá] 1235, Baranya; *Zeech* [szécs] 1245, Gömöre; *Halaz* [halász] 1247, Csanád). 22%-ban fordul elő *s*-sel jelölve (pl. *Saca* [száka] 1211, Bodrog; *Pasto* [pásztó] 1232, Heves; *Seec* [szék] 1237, Bács; *Kalasta* [kalaszt] 1245, Hont; *Sada* [száda] 1248, Bereg), míg *sc* betűs jelöléssel 18%-ban találjuk meg (pl. *Boscu* [boszu] 1214, Doboka; *Sceguen* [szegény] 1219, Heves; *Scep* [szép] 1232, Csanád; *Scithnice* [szitnyice] 1248, Hont). Előfordul továbbá *c*-vel jelölve is (2%, pl. *Celepse* [szelepcsény] 1209, Bars; *Cytun* [szitu/on] 1245, Hont), a fennmaradó 5%-on pedig több jelölési mód osztozik: az *sch*-s (pl. *Schiluas* [szilvás] 1245, Doboka; *Schena* [szena] 1249, Abaúj), a *zc*-s (pl. *Zcun* [szün] 1200, Borsod), a *zh*-s (pl. *Zhebene* [szebenye] 1245, Abaúj), *zi*-s (pl. *Kezied* [keszed] 1230, Baranya), valamint az *sz*-szel való jelölés (pl. *Poroszlo* [poroszló] 1219, Heves). Ezen jelölések az évszázad első felében különösebb ingadozást nem mutatnak, a fent említett arányok jórészt az egész félszáz év alatt érvényesek.

A *z* hang jelölése a 13. század első felének kancelláriai helyesírásában két lehetséges jelölési módban található meg. Az általam elemzett adatbázisban *z* betűs jelöléssel 93%-os arányban szerepel (pl. *Maraz* [maráz] 1208, Bodrog; *Nezde* [nezde] 1216, Heves; *Buza* [búza] 1221, Doboka; *Bozoch* [bozók] 1235, Hont; *Zaslo* [zászló] 1237, Győr; *Eghazas* [egyház] 1247, Csanád), s emellett az esetek 7%-ában *s* betűvel jegyezték le (pl. *Soboca* [zo/abo/aka] 1230, Fejér; *Weswquen* [vezekény] 1234, Heves; *Las* [láz] 1240, Heves). Az arányokban mindemellett némi módosulást is regisztrálhatunk, mivel

a 13. század első évtizedeiben a *z* betűs jelölés 89%-os, míg az utolsó évtizedre (1240–1250) ennek aránya már 97%-ra nő.

A *j* hang jelölésére a lejegyzők túlnyomó részben (70%) az *y* betűt használták (pl. *Tayna* [tajna] 1209, Bars; *Rabay* [rábaj] 1215, Békés; *Sayou* [sajou] 1230, Borsod; *Taryan* [tarján] 1237, Győr; *Bozyas* [bozjás] 1248, Borsod). 21%-ban fordul elő *i* betűs jelölés (pl. *Tarian* [tarján] 1214, Borsod; *Damian* [damján] 1219, Heves; *Igalia* [igalja] 1230, Doboka; *Chelei* [cselej] 1236, Baranya; *Citei* [citej] 1247, Csongrád), és 8%-ban megtalálható a *j* hang jelölése *j* betűvel is (pl. *Jene* [jéne] 1216, Gömör; *Jouan* [jován] 1222, Heves; *Tadej* [tádej] 1228, Esztergom; *Jazow* [jászou] 1243, Abaúj). Érdemes megjegyezni, hogy a század elején (1200–1219) a *j* betűvel való jelölés mindössze 4%-ot tesz ki, a század közepére azonban (1240–1250) ez az érték már 9%-ra növekszik.

A *h* hang jelölése szintén nem mutat kiemelkedő változatosságot a vizsgált időszakunkban. A *h* hangot 93%-ban jelölték *h* betűvel (pl. *Hyzer* [hizér] 1209, Bars; *Hagymas* [hagymás] 1211, Bodrog; *Hetes* [hetes] 1225, Borsod; *Houdu* [houdu] 1237, Csanád; *Zuha* [szuha] 1245, Hont), jelölése mindössze szórványosan (6%) fordul elő *ch* betűkkel (pl. *Buztech* [bu/oszteh] 1215, Esztergom; *Charasta* [haraszta] 1230, Bács; *Chowosa* [ho/avo/asa] 1231, Máramaros; *Malach* [malah] 1243, Gömör). Az 1200 és 1219 közötti időszakban egy ízben talán a *h* hangot (pontosabban ennek előzményét, a veláris χ -t) rejtheti a *c* jelölés is (pl. *Sucta* [zs/su χ /kta] 1219, Abaúj).

c) Az affrikáták

A *c* hang jelölésére igen változatos jelölési rendszert használtak a lejegyzők. Bár a legtöbb esetben (57%) a *ch* betűkapcsolat jelentkezik ebben a szerepben (pl. *Souncha* [sounca] 1206, Bács; *Berch* [bérc] 1216, Heves; *Hrabich* [hrabic] 1228, Bars; *Pech* [péc] 1237, Győr; *Plesuch* [plésű/öc] 1243, Gömör; *Tarcha* [tarca] 1249, Abaúj), de a *c* betű is feltűnik 27%-ban a *c* hang jeleként (pl. *Herceg* [herceg] 1212, Baranya; *Libic* [libic] 1219, Csanád; *Lucan* [lucan] 1226, Győr; *Querce* [kerce] 1240, Fogaras; *Citei* [citej] 1247, Csongrád). Ezek mellett megjelenik még a *z* betűs jelölés (9%, pl. *Celiza* [szelica] 1209, Bars; *Karz* [karc] 1216, Fogaras; *Selyz* [zselic] 1226, Baranya; *Miscouc* [miskouc] 1239, Borsod), 3%-ban a *cz*-s jelölés (pl. *Lanczij* [lánci] 1219, Borsod;

Plesütcz [plesü/öc] 1243, Gömöre; *Lewrencz* [leü/örenc] 1247, Csanád), valamint 4%-ban egyéb (olykor kissé bizonytalan) jelölések is megtalálhatók: *chz* (*Kurchz* [kü/örc] 1223, Fogaras), *ck* (*Plesuck* [plesü/öc] 1243, Gömör), *k* (pl. *Miscouk* [miskouc] 1247, Csanád), *tsz* (pl. *Hatszok* [haco/ak] 1247, Hunyad), *tz* (*Hatzok* [haco/ak] 1245, Heves). Korszak előrehaladtával igen jelentős változások figyelhetők meg a *c* hangot jelölő betűk gyakorisági viszonyaiban. 1200 és 1219 között a *c* hangot *c* betűvel 48%-ban jelölték (pl. *Fecel* [fecel] 1215, Békés; *Cece* [céce] 1220, Abaúj), 28%-ban *z*-vel (pl. *Horz* [ho/arc] 1216, Heves), 20%-ban *ch*-val (pl. *Berch* [bérc] 1216, Heves), 1220-tól 1239-ig a *c* jelölés viszont 29%-ra csökken, a *ch* betűkapcsolat használata pedig a korábbi 20%-ról 56%-ra nő. Majd az utolsó évtized ismét változásokat hoz, s az arányok még inkább a betűkapcsolattal való jelölési mód javára mozdulnak el: a *c* betűvel történő jelölés ugyanis alig 16%-ra esik vissza, a *ch* jelölés viszont 72%-ra nő, a *z* betűs jelölés pedig teljesen eltűnik.

A *cs* hang jelölésére 75%-ban szolgált a *ch* betűkapcsolat (pl. *Zechke* [zecske] 1200, Baranya; *Bulchu* [bulcsú] 1211, Esztergom; *Cheke* [cseke] 1219, Heves; *Chama* [csama] 1230, Dokoba; *Guedeck* [gedecs] 1239, Csanád), 9%-ban az *s* (pl. *Hensy* [encsi] 1219, Abaúj; *Sath* [csát] 1225, Borsod; *Ens* [encs] 1228, Komárom), 5%-ban a *cz* (pl. *Hecze* [hecse] 1209, Bars), 4%-ban a *c* jelölést találjuk meg (pl. *Cenad* [csenád] 1222, Csanád). 7%-ban egyéb jelölési módok jelentkeznek: *cs*-vel (pl. *Hecse* [hecse] 1222, Győr), *chy*-nal (pl. *Achya* [acsa] 1219, Csanád), *sch*-val (pl. *Eschu* [écsu] 1210, Győr), *sh*-val (pl. *Shazta* [császta] 1221, Borsod), *tch*-val (pl. *Gwetché* [gecse] 1232, Beereg), valamint *tssch*-val (pl. *Boltsschar* [bolcsár] 1249, Abaúj) ugyanis szintén előfordul néhány szórványos községi vagy helynévi lexémában a *cs* hang jelölése. A jelölésekben feltűnő változásra példát a *ch* jelölés kapcsán találunk. A század első két évtizedében 53%-ban fordul elő ez a megoldás, ami aztán, 1220 és 1239 között már 76%-ban jelentkezik, végül pedig 91%-ra nő a használati gyakorisága az évszázad közepére.

4.2. A 13. századi kancelláriai helyesírás sajátosságainak összevetése a geszta helyesírásával

Ebben az alfejezetben Anonymus gesztájának helyesírási sajátosságait igyekszem elhelyezni a 13. századi kancelláriai helyesírásról az előzőekben felvázolt képben. Itt inkább arra fordítok figyelmet, hogy kiemeljem a geszta helyesírásának azokat a jegyeit, amelyek esetleg a segítségünkre jöhetnek ahhoz, hogy a geszta keletkezési idejét meg tudjuk határozni, azaz állást foglalhassunk abban a kérdésben, hogy a munka a 13. század második évtizedében vagy pedig a század közepén keletkezett-e. A geszta szórványainak az olvasatához PAIS DEZSŐ *Anonymus Gesta Hungarorum. Béla király jegyzőjének könyve a magyarok cselekedeteiről* című munkáját használtam fel, amelyhez a jegyzeteket GYÖRFFY GYÖRGY készítette 1975-ben. Erre alapozva készítettem el a saját helyesírás-történeti adatbázisomat a geszta szórványairól, az alábbi összevetéshez ez szolgált tehát kiindulópontként. (Az adatbázist a dolgozatom mellékleteként közre is adom.) Az összevetés szempontjait az is segítette, hogy a 13. század első felére használt hang- és helyesírás-történeti adatbázis (aminek az eredményeit az előző alfejezetben összegeztem) nem tartalmazta a geszta adatait, mivel az ahhoz alapul szolgáló források – a korábbi hagyományos datáláshoz igazodva – ezt [1200]-as évszámmal határozták meg, az általam vizsgált adatállomány viszont az 1201–1250 közötti okleveles források adatait ölelte fel.

A 13. századi helyesírásnak és az anonymusi geszta helyesírásának az összevetését úgy igyekszem elvégezni, hogy összefoglaló táblázatot adok közre az előbbi alfejezet számarányaival, illetve a gesztára jellemző hangjelölési eljárások számarányaival. A 13. századi sajátosságokat az egyes hangok jelölési módjai kapcsán igyekszem kronológiai rétegek szerint meghatározni (1201–1219, 1220–1239, 1240–1250 közötti intervallumokban), majd a gesztára jellemző megoldási módoknál feltüntetem azt, hogy az adott jelenségek a 13. század mely időszakával harmonizálnak inkább. Ilyen módon talán megfigyelhetőek lesznek olyan, a hangjelölés terén szembetűnő jegyek, amelyek aztán a segítségünkre lehetnek abban, hogy a geszta keletkezési idejéhez közelebb juthassunk.

4.2.1. A mássalhangzók jelölési sajátosságai

A következőkben a mássalhangzókat az előző fejezetben látott sorrendben tárgyalom. A 13. századi helyesírás sajátosságait e helyütt pusztán a százalékos arányok megadásával jelzem, példákat itt már nem említek (ezeket ugyanis bőséggel hoztam az előző alfejezetben). A geszta helyesírása kapcsán viszont a százalékos arány mellett az adott jelölési sajátosságra hozható adatok számát is feltüntettem (ez jelzi ugyanis pontosan egy-egy jelölési mód gyakoriságát), illetve jó néhány példával is illusztrálom az egyes jelölési módokat.

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
<i>t</i> hang	1201–1219:	<i>t</i> : 77% <i>th</i> : 23%	<i>t</i> : 90%, előfordulása: 71 alkalommal, (pl. <i>Botond</i> [botond]; <i>Etyl</i> [etil]; <i>Dentumoger</i> [dentümgöyer]; <i>Heten</i> [hetén]; <i>Pota</i> [pota]; <i>Tucsun</i> [tukssun]; <i>Teten</i> [tetén]) <i>th</i> : 10%, előfordulása: 8 alkalommal (pl. <i>Athila</i> [atila]; <i>Ethey</i> [etej]; <i>Thomoy</i> [tomoj])
	1220–1239:	<i>t</i> : 57% <i>th</i> : 43%	
	1240–1250:	<i>t</i> : 66% <i>th</i> : 34%	
<i>ty</i> hang	1201–1219:	<i>g</i> : 33% <i>thy</i> : 33% <i>ti</i> : 33%	–
	1220–1239:	<i>gh</i> : 33% <i>thy</i> : 33% <i>ty</i> : 33%	
	1240–1250:	<i>t</i> : 50% <i>g</i> : 25% <i>th</i> : 25%	
<i>gy</i> hang	1201–1219:	<i>g</i> : 61% <i>gy</i> : 15% <i>ge</i> : 7% <i>gh</i> : 7% <i>gi</i> : 7% <i>d</i> : 3%	<i>g</i> : 77%, előfordulása: 16 alkalommal, (pl. <i>Sobomogera</i> [csobomogyera]; <i>Dentumoger</i> [dentümgöyer]; <i>Gemelsen</i> [gyümölcsény]; <i>Turobag</i> [turobágy]; <i>Ugek</i> [ügyek])

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
			<p><i>ge</i>: 13%, előfordulása: 3 alkalommal, (pl. <i>Geula</i> [gyula]; <i>Zogeua</i> [szogyva]; <i>Zogea</i> [szogya])</p> <p><i>gy</i>: 5% előfordulása: 2 alkalommal (pl. <i>Naragy</i> [nyár-ág])</p> <p><i>yg</i>: 5%, 1-szer fordul elő (pl. <i>Gyoyg</i> [gyióg])</p>
	1220–1239:	<p><i>g</i>: 52%</p> <p><i>gy</i>: 18%</p> <p><i>gh</i>: 15%</p> <p><i>ge</i>: 3%</p> <p><i>d</i>: 3%</p>	
	1240–1250:	<p><i>g</i>: 80%</p> <p><i>gy</i>: 5%</p> <p><i>gu</i>: 5%</p> <p><i>j</i>: 5%</p> <p><i>d</i>: 5%</p>	
<i>k</i> hang	1201–1219:	<p><i>c</i>: 48%</p> <p><i>k</i>: 39%</p> <p><i>ch</i>: 7%</p> <p><i>cc, cch, ku, kv, q, qu</i>: 6%</p>	<p><i>c</i>: 83%, 48-szor fordul elő, (pl. <i>Bocsu</i> [boksu]; <i>Eculsu</i> [ekülcsü]; <i>Horca</i> [horka]; <i>Casu</i> [kacsu]; <i>Calan</i> [kalan]; <i>Cadusa</i> [kaducsá]; <i>Culpun</i> [külpün]; <i>Tucson</i> [tuksun])</p> <p><i>k</i>: 17%, előfordul 10 alkalommal (pl. <i>Kenesna</i> [kenezsna]; <i>Ketel</i> [ketel]; <i>Tekereu</i> [tekereü]; <i>Kyeu</i> [kieü])</p>
	1220–1239:	<p><i>k</i>: 51%</p> <p><i>c</i>: 37%</p> <p><i>ku, q, qu</i>: 7%</p> <p><i>ch</i>: 5%</p>	
	1240–1250:	<p><i>k</i>: 74%</p> <p><i>c</i>: 20%</p> <p><i>kw, qu</i>: 5%</p> <p><i>ch</i>: 1%</p>	
<i>g</i> hang	1201–1219:	<p><i>g</i>: 78%</p> <p><i>gu</i>: 15%</p> <p><i>gh</i>: 4%</p> <p><i>gc</i>: 3%</p>	

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
	1220–1239:	g: 82% gh: 6% gu: 6% gv: 3% gw: 2%	g: 97%, 28-szor fordul elő, (pl. <i>Budrug</i> [budrug]; <i>Seztüreg</i> [csesztüreg]; <i>Caliga</i> [kaliga]; <i>Glad</i> [glád]; <i>Moglout</i> [moglout]; <i>Zabrag</i> [zabrag]) gu: 3%, 1-szer fordul elő (pl. <i>Beguey</i> [begej];
	1240–1250:	g: 78% gu: 10% gh: 7% gv: 5%	
f hang	1201–1219:	f: 93% ph: 7%	f: 100%, 3-szor fordul elő, (pl. <i>Ferteu</i> [ferteü]; <i>Igfon</i> [igyfon]; <i>Opaforcos</i> [a/opa/ofa/orka/os])
	1220–1239:	f: 94% ph: 6%	
	1240–1250:	f: 100% ph: -	
v hang	1201–1219:	u: 46% v: 31% w: 21% uu: 2%	u: 72%, 23-szor fordul elő, (pl. <i>Droua</i> [drova]; <i>Keue</i> [keve]; <i>Houos</i> [hovos]; <i>Uertus</i> [vértüs]; <i>Zogeua</i> [szogyva]) w: 19%, 6-szor fordul elő (pl. <i>Howos</i> [hovos]; <i>Wag</i> [vág]; <i>Warod</i> [várod]; <i>Wazil</i> [vaszil]) v: 6%, 2 alkalommal fordul elő (pl. <i>Borsova</i> [borosva]; <i>Vevec</i> [vevek]) uu: 3%, 1-szer fordul elő (pl. <i>Saruuar</i> [sárvár])
	1220–1239:	w: 56% u: 23% v: 19% o, uu: 2%	
	1240–1250:	u: 45% w: 37% v: 18%	
sz hang	1201–1219:	z: 54% s: 16% sc: 16% c: 6% sz: 5%	

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
		<i>ss, zc</i> : 3%	<i>z</i> : 85%, 28-szor fordul elő, (pl. <i>Pasztuh</i> [pasztuh]; <i>Zuardu</i> [szuardu]; <i>Zogea</i> [szogyva]; <i>Zotmar</i> [szotmár]; <i>Zepus</i> [szepüs]; <i>Zarand</i> [szarand]) <i>s</i> : 9%, 3-szor fordul elő, (pl. <i>Tursol</i> [tu/orszo/al]) <i>sc</i> : 6%, 2-szer fordul elő (pl. <i>Scereducy</i> [szeredüc]; <i>Scerij</i> [szerij])
	1220–1239:	<i>z</i> : 48% <i>s</i> : 27% <i>sc</i> : 22% <i>c, sz, zi</i> : 3%	
	1240–1250:	<i>z</i> : 58% <i>s</i> : 20% <i>sc</i> : 13% <i>sch</i> : 5% <i>c, sz, zh</i> : 4%	
<i>z</i> hang	1201–1219:	<i>z</i> : 93% <i>s</i> : 7%	<i>z</i> : 100%, 14-szer fordul elő, (pl. <i>Ziloc</i> [zilok]; <i>Zubur</i> [zubur]; <i>Zouolon</i> [zovolon]; <i>Zombor</i> [zombor])
	1220–1239:	<i>z</i> : 90% <i>s</i> : 10%	
	1240–1250:	<i>z</i> : 97% <i>s</i> : 3%	
<i>s</i> hang	1201–1219:	<i>s</i> : 95% <i>sc, sh, ss, ch</i> : 5%	<i>s</i> : 99%, 68-szor fordul elő, (pl. <i>Aldumas</i> [áldumás]; <i>Borsu</i> [borsu]; <i>Morus</i> [morus]; <i>Posaga</i> [posaga]; <i>Saru</i> [sáru]; <i>Musun</i> [musun]; <i>Souyou</i> [soujou]; <i>Temus</i> [temüs]) <i>sci</i> : 1%, 1-szer fordul elő, (pl. <i>Vrscia</i> [ursa])
	1220–1239:	<i>s</i> : 97% <i>sch, ss, z</i> : 3%	
	1240–1250:	<i>s</i> : 98% <i>ss, z</i> : 2%	
<i>zs</i> hang	1201–1219:	<i>s</i> : 100%	<i>s</i> : 100%, 5-ször fordul elő, (pl. <i>Kenesna</i> [kenes/zsna]; <i>Posaga</i> [pos/zsaga]; <i>Tursoc</i> [tü/örs/zsök]; <i>Sytua</i> [s/zsitva])

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
	1220–1239:	z: 90% s: 10%	
	1240–1250:	z: 80% s: 20%	
j hang	1201–1219:	y: 62% i: 31% j: 5% e: 2%	y: 80%, 12-szer fordul elő, (pl. <i>Beguey</i> [begej]; <i>Ethey</i> [etej]; <i>Peytu</i> [pejtü]; <i>Thomoy</i> [tomoj]; <i>Uoyos</i> [vojos]) i: 20%, 3-szor fordul elő, (pl. <i>Iouxas</i> [jósás]; <i>Biuia</i> [biuja]; <i>Iuozos</i> [jo/uósás])
	1220–1239:	y: 73% i: 16% j: 8% ∅: 3%	
	1240–1250:	y: 75% i: 16% j: 9%	
h hang	1201–1219:	h: 93% ch: 4% c: 3%	h: 100%, 18-szor fordul elő, (pl. <i>Byhor</i> [bihor]; <i>Hongvn</i> [hongun]; <i>Hulec</i> [hülek]; <i>Pasztuh</i> [pasztuh]; <i>Zeguholmu</i> [szegüholmu]; <i>Tuhutum</i> [tühütüm]; <i>Tyhon</i> [tihon])
	1220–1239:	h: 94% ch: 6%	
	1240–1250:	h: 91% ch: 9%	
c hang	1201–1219:	c: 48% ch: 20% z: 28% cz: 4 %	c: 100%, 12-szer fordul elő, (pl. <i>Ecilburgu</i> [ecilburg]; <i>Colgoucy</i> [kolgouc]; <i>Laborcy</i> [loborc]; <i>Miscoucy</i> [miscouc]; <i>Scereducy</i> [szeredüc])
	1220–1239:	ch: 56 c: 29% cz: 11% chz,tz: 4%	
	1240–1250:	ch: 72% c: 16% cz: 5%	

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
cs hang	1201–1219:	<i>ch</i> : 53% <i>s</i> : 25% <i>c</i> : 9% <i>cz</i> : 7% <i>chy</i> : 3% <i>sch</i> : 3%	<i>s</i> : 100%, 25-ször fordul elő, (pl. <i>Borons</i> [boroncs]; <i>Sunad</i> [csunád]; <i>Sepel</i> [csepel]; <i>Geysa</i> [gyejcsa]; <i>Tulsuoa</i> [tulcsova]; <i>Zobolsu</i> [szobolcsu]; <i>Muncas</i> [munkás/cs])
	1220–1239:	<i>ch</i> : 76% <i>s</i> : 5% <i>c</i> : 4% <i>cz</i> : 3% <i>sh</i> : 3% <i>th</i> : 3% <i>cch</i> : 2% <i>hc</i> : 2% <i>tsch</i> : 2%	
	1240–1250:	<i>ch</i> : 91% <i>cs</i> : 3% <i>s</i> : 2% <i>c</i> : 2% <i>tsch</i> : 2%	

4.2.2. A magánhangzók jelölési sajátosságai

A magánhangzók jelölésével kapcsolatos problémákról az áttekintés során részletesen is szóltam. Ezek természetesen a geszta szóadatainak olvasatát is megnehezítik, s az ott említett tényezők itt is érvényesek.

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
u hang	1201–1219:	<i>u</i> : 91% <i>v</i> : 5% <i>ou, uu, w</i> : 4%	<i>u</i> : 94%, 107-szer fordul elő, (pl. <i>Loponsu</i> [loponcsu]; <i>Lucy</i> [luc]; <i>Pasztuh</i> [<i>pasztuh</i>]; <i>Caeroldu</i> [<i>karoldu</i>]; <i>Zuardu</i> [<i>szuardu</i>]; <i>Turu</i> [turu]) <i>v</i> : 6%, 5-ször fordul elő, (pl. <i>Vgosam</i> [ugocsa]; <i>Hongvn</i> [hongu/on];
	1220–1239:	<i>u</i> : 86% <i>v</i> : 11% <i>vv, w</i> : 3%	

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
	1240–1250:	<i>u</i> : 90% <i>w</i> : 6% <i>v</i> : 4%	
<i>o</i> hang	1201–1219:	<i>o</i> : 70% <i>u</i> : 26% <i>oo, ou, v, w</i> : 4%	<i>o</i> : 100%, 185-ször fordul elő (pl. <i>Posaga</i> [posaga]; <i>Zobolsu</i> [szobolcsu]; <i>Turobag</i> [turobágy]; <i>Boksu</i> [bocsu]; <i>Copus</i> [ko/apus])
	1220–1239:	<i>o</i> : 65% <i>u</i> : 30% <i>oo, uo, v, w</i> : 5%	
	1240–1250:	<i>o</i> : 68% <i>u</i> : 28% <i>v, w</i> : 4%	
<i>a</i> hang	1201–1219:	<i>a</i> : 69% <i>o</i> : 29% <i>aa, oo, ou</i> : 2%	<i>a</i> : 100%, 119-szer fordul elő, (pl. <i>Doboca</i> [doboka]; <i>Bylla</i> [billa]; <i>Caliga</i> [kaliga]; <i>Durasu</i> [duracsu]; <i>Posaga</i> [posaga]; <i>Zemera</i> [szemera]; <i>Nitra</i> [nyitra]; <i>Pota</i> [po/ata])
	1220–1239:	<i>a</i> : 73% <i>o</i> : 25% <i>aa, uo</i> : 2%	
	1240–1250:	<i>a</i> : 73% <i>o</i> : 26% <i>aa</i> : 1%	
<i>i</i> hang	1201–1219:	<i>i</i> : 65% <i>y</i> : 33% <i>ij</i> : 2%	<i>i</i> : 42%, 13-szor fordul elő (pl. <i>Ecilburgu</i> [ecilburgu]; <i>Miscoucy</i> [miskouc]; <i>Scerij</i> [szerij]; <i>Ziloc</i> [zilok]) <i>ë</i> : 3%, 1-szer fordul elő, (pl. <i>Guncil</i> [gunci/ël]) <i>y</i> : 55%, 17-szer fordul elő, (pl. <i>Byhor</i> [bihor]; <i>Bundyn</i> [bundin]; <i>Etyl</i> [etil]; <i>Hymusuduor</i> [himüsudvor]; <i>Ypul</i> [ipul])
	1220–1239:	<i>y</i> : 50% <i>i</i> : 48% <i>ii, ij</i> : 2%	
	1240–1250:	<i>y</i> : 52% <i>i</i> : 48%	

	13. századi kancelláriai helyesírás		Anonymus: Gesta Hungarorum
e hang	1201–1219:	e: 95% ee, i, j: 5%	e: 100%, 95-ször fordul elő, (pl. <i>Sepel</i> [csepel]; <i>Seztüreg</i> [csesztüreg]; <i>Etu</i> [etü]; <i>Emeud</i> [emeüd]; <i>Ferteu</i> [ferteü]; <i>Kenesna</i> [kenezsna]; <i>Zerep</i> [szerep])
	1220–1239:	e: 92% a, i, ij, y: 6% ee: 2%	
	1240–1250:	e: 92% ee: 4% i, j: 4%	
ü hang	1201–1219:	u: 96% v: 4%	u: 91%, 51-szer fordul elő, (pl. <i>Eculsu</i> [ekülsü]; <i>Emesu</i> [emesü]; <i>Etu</i> [etü]; <i>Geuru</i> [gyeürü]; <i>Hulec</i> [hülek]; <i>Temus</i> [temüs]) v: 9%, 5-ször fordul elő (pl. <i>Vrscia</i> [ürsza]; <i>Ugek</i> [ügyek])
	1220–1239:	u: 82% v: 8% w: 5% uu, ü: 5%	
	1240–1250:	u: 85% w: 11% v: 3% ü: 1%	
ö hang	1201–1219:	u: 89% eu, o, v, w: 11%	u: 100%, 26-szor fordul elő, (pl. <i>Gumur</i> [gü/ömü/ör]; <i>Egur</i> [egü/ör]; <i>Urcun</i> [ü/örkü/ön/ny]; <i>Temus</i> [temü/ös]; <i>Trusun</i> [trü/ös/csü/ön])
	1220–1239:	u: 81% v: 10% w: 5% o, uu: 4%	
	1240–1250:	u: 80% w: 11% ő, ü, v: 5% o: 4%	

4.3. Összegzés

A fentiekben közölt összevető táblázat alapján a következő megállapításokat vonhatjuk le:

1. Az összevetéskor azokra a hangokra és jelöléseikre érdemes figyelemmel lennünk, amelyek jelentős számú adatban fordulnak elő, illetőleg amelyek jelölésében többféle megoldás is előfordul a vizsgált időszakban. A ritkábban szereplő vagy nem problematikus hangok (pl. *f*, *r* stb.) jelölési kérdései aligha vehetők itt fogódzóként figyelembe.

2. Fontos elmozdulásként érzékelhetjük a 13. század első felének kancelláriai helyesírásában azt a jelenséget, ami az egyszerű jelektől a betűkapcsolatokkal történő jelölés javára történt. Igen szembetűnően jelentkezik ez például a *c*, *cs*, *sz* stb. hangok jelölésében. Ez például olyan körülmény, ami a gesztát a század elejének, az 1210-es éveknek a kancelláriai helyesírásához kapcsolja.

3. Szintén speciális jelölési sajátossággként regisztrálhatjuk a *t* hang jelölésében idővel egyre inkább megjelenő *th* betűkapcsolattal való jelölést. A század elején ez is ritka jelenségnek számít még (Anonymusnál is alig van nyoma), a század közepe felé haladva viszont folyamatosan nő az aránya.

4. A legjellegzetesebb megoldások alapján a *geszta* helyesírása közelebb áll a század elejének, mint közepének helyesírásához.

5. Ezek a jegyek – a helyesírás-történet oldaláról – az 1217 körüli keletkezési időt támogatják inkább.

Munkám ugyan egyértelmű választ nyilvánvalóan nem adhat az Anonymus-*geszta* keletkezésének kérdésére, de egy újabb szemponttal, a helyesírás-történeti összevető vizsgálattal talán sikerült egy apró adalékkal hozzájárulnom a magyar nyelv- és történettudományt oly régóta foglalkoztató probléma megoldásához.

Irodalom

- BENKŐ LORÁND (1980), *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegemlékei*. Bp.
- BENKŐ LORÁND (1998), Helynév–személynév–történet korrelációjának szerepe P. magiszter munkamódszerében. In: BENKŐ LORÁND, *Név és történelem. Tanulmányok az Árpád-korról*. Bp. 11–27.
- BENKŐ LORÁND (2009), *Szovárd-kérdés. Fejezetek egy ómagyar nemzetség történetéből*. Bp.
- GYÖRFFY GYÖRGY (1975), Bevezető. In: PAIS DEZSŐ, *Anonymus: Gesta Hungarorum*. Fordította és jegyzetekkel ellátta: PAIS DEZSŐ. Bp. 9–12.
- GYÖRFFY GYÖRGY (1988), *Anonymus. Rejtély avagy történeti forrás?* Bp.
- HÓMAN BÁLINT (1925), *A Szent László-kori Gesta Hungarorum és XII–XIII. századi leszármazói*. Bp.
- HORVÁTH JÁNOS (1966), P. mester és műve. *Irodalomtörténeti Közlemények* 70: 1–53, 261–282.
- JAKUBOVICH EMIL (1925), P. mester. Adalékok az Anonymus-kérdéshez. In: *Emlékkönyv gróf Klebelsberg Kuno negyedszázados kultúrpolitikai működésének emlékére*. Bp. 169–213.
- KNIEZSA ISTVÁN (1952), *Helyesírásunk története a könyvnyomtatás koráig*. Bp.
- KOROMPAY KLÁRA (2003), Helyesírás-történet. In: KISS JENŐ–PUSZTAI FERENC szerk., *Magyar nyelvtörténet*. Bp. 281–300.
- MELICH JÁNOS (1963), *Dolgozatok II*. Nyelvtudományi Értekezések 41. sz. Bp.
- PAIS DEZSŐ (1926), *Magyar Anonymus*. Pécs.
- PAIS DEZSŐ (1975), *Anonymus: Gesta Hungarorum*. Fordította és jegyzetekkel ellátta: PAIS DEZSŐ. A bevezetőt írta, a jegyzeteket kiegészítette és a térképet tervezte GYÖRFFY GYÖRGY. Bp. 9–12.
- PAULER GYULA (1883), Anonymus külföldi vonatkozásai. *Századok* 71: 1–54, 136–202.
- SÓLYOM KÁROLY (1966), Új szempontok az Anonymus-probléma megoldásához. *Irodalomtörténeti Közlemények* 70: 54–84.
- SZILÁGYI LORÁND (1937), Az Anonymus-kérdés revíziója. *Századok* 61: 1–54, 136–202.

- VESZPRÉMY LÁSZLÓ ford. (1999), *Anonymus: A magyarok cselekedetei. Kézai Simon: A magyarok cselekedetei.* Bp.
- VESZPRÉMY LÁSZLÓ (2009), „P. dictus magister (Anonymus): Gesta Hungarorum.” In: Madas Edit szerk., „*Látjátok feleim...*” *Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század végéig.* Budapest. 218–219.
- VESZPRÉMY LÁSZLÓ (2014), Az 1000 előtti Pannóniára és magyarokra vonatkozó latin nyelvű források. In: SUDÁR BALÁZS–SZENTPÉTERI JÓZSEF–PETKES ZSOLT–LEZSÁK GABRIELLA–ZSIDAI ZSUZSANNA szerk., *Magyar őstörténet. Tudomány és hagyományörzés.* Bp. 273–288.

Melléklet

(A geszta magyar nyelvű elemeinek helyesírás-történeti adatbázisa)

Az itt közzé adott táblázatos adatbázis Anonymus általam helyesírás-történeti szempontból feldolgozott szórványait tartalmazza. A feldolgozás alapját PAIS DEZSŐ *Anonymus Gesta Hungarorum. Béla király jegyzőjének könyve a magyarok cselekedeteiről* című munkájának adattára képezi, amelyet GYÖRFFY GYÖRGY egészített ki (PAIS 1975: 137–172). PAIS közleményéből átvettem minden olyan adatot, ami magyar szórványnak minősül.

Az adatbázis első oszlopa tartalmazza a PAIS által megadott címszavakat, a második oszlopban pedig a szórványok betűhív alakja található. Ezt követi a szórványok olvasata. Ezek megadásában szintén támaszkodtam PAIS DEZSŐre (amennyiben közölt olvasatot), azonban ezeket ki is egészítettem az újabb kutatási eredményeknek megfelelően (pl. a magánhangzók nyíltabb-zártabb olvasata esetén). A táblázat utolsó két oszlopa a dolgozatom szempontjából lényeges információkat emeli ki: itt kapott helyet az egyes betűk és a velük jelölt hangok megfeleltetése. Mivel a számítógéppel való rendezést nagyban leegyszerűsítette, egy-egy szórványt annyi adatként (sorként) vettem fel a táblázatomba, ahány hangból az olvasata áll, így egy oszlop rendezésével sikerült az összes hang/betű megfelelést megtalálnom.

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Aba Sámuel</i>	Oba	o/aba	o	o/a
<i>Aba Sámuel</i>	Oba		b	b
<i>Aba Sámuel</i>	Oba		a	a
<i>Abád-rév</i>	portus Obad	obád	o	o/a
<i>Abád-rév</i>	portus Obad	obád	b	b
<i>Abád-rév</i>	portus Obad	obád	a	á
<i>Abád-rév</i>	portus Obad	obád	d	d
<i>Ajtony</i>	Ohtum	o/ahtu/om	o	o/a
<i>Ajtony</i>	Ohtum	o/ahtu/om	h	h
<i>Ajtony</i>	Ohtum	o/ahtu/om	t	t
<i>Ajtony</i>	Ohtum	o/ahtu/om	u	u/o
<i>Ajtony</i>	Ohtum	o/ahtu/om	m	m
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptulma	o	o/a
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptulma	l	l
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptu/olma	u	u/o
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptu/olma	p	p
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptu/olma	t	t
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptu/olma	u	u/o
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptu/olma	l	l

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptu/olma	m	m
<i>Alaptolma</i>	Oluptulma	oluptu/olma	a	a
<i>Áldomás</i>	fecerunt aldumas	áldomás	a	á
<i>Áldomás</i>	fecerunt aldumas	áldomás	l	l
<i>Áldomás</i>	fecerunt aldumas	áldomás	d	d
<i>Áldomás</i>	fecerunt aldumas	áldomás	u	u/o
<i>Áldomás</i>	fecerunt aldumas	áldomás	m	m
<i>Áldomás</i>	fecerunt aldumas	áldomás	a	á
<i>Áldomás</i>	fecerunt aldumas	áldomás	s	s
<i>Almás</i>	fluvium Almas	almás	a	a
<i>Almás</i>	fluvium Almas	almás	l	l
<i>Almás</i>	fluvium Almas	almás	m	m
<i>Almás</i>	fluvium Almas	almás	a	á
<i>Almás</i>	fluvium Almas	almás	s	s
<i>Álmos</i>	Almus	álmú/os	a	á
<i>Álmos</i>	Almus	álmú/os	l	l
<i>Álmos</i>	Almus	álmú/os	m	m
<i>Álmos</i>	Almus	álmú/os	u	u/o
<i>Álmos</i>	Almus	álmú/os	s	s
<i>Alpár</i>	Olpar	o/alpár	o	o/a
<i>Alpár</i>	Olpar	o/alpár	l	l
<i>Alpár</i>	Olpar	o/alpár	p	p
<i>Alpár</i>	Olpar	o/alpár	a	á
<i>Alpár</i>	Olpar	o/alpár	r	r
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	o	o/a
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	p	p
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	a	a
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	f	f
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	o	o/a
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	r	r
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	c	k
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	o	o/a
<i>Apafarkas</i>	Opaforcós	o/apafó/arko/as	s	s
<i>Árpád</i>	Arpad	árpád	a	á
<i>Árpád</i>	Arpad	árpád	r	r
<i>Árpád</i>	Arpad	árpád	p	p
<i>Árpád</i>	Arpad	árpád	a	á
<i>Árpád</i>	Arpad	árpád	d	d
<i>Attila király</i>	Athila	atila	a	a
<i>Attila király</i>	Athila	atila	th	t
<i>Attila király</i>	Athila	atila	i	i
<i>Attila király</i>	Athila	atila	l	l
<i>Attila király</i>	Athila	atila	a	a
<i>Baks</i>	Bocsu	boksu	b	b
<i>Baks</i>	Bocsu	bo/aksu	o	o/a
<i>Baks</i>	Bocsu	bo/aksu	c	k
<i>Baks</i>	Bocsu	bo/aksu	s	s
<i>Baks</i>	Bocsu	bo/aksu	u	u
<i>Balaton</i>	Bolotun	bo/alo/atu/on	b	b
<i>Balaton</i>	Bolotun	bo/alo/atu/on	o	o/a
<i>Balaton</i>	Bolotun	bo/alo/atu/on	l	l
<i>Balaton</i>	Bolotun	bo/alo/atu/on	o	o/a
<i>Balaton</i>	Bolotun	bo/alo/atu/on	t	t
<i>Balaton</i>	Bolotun	bo/alo/atu/on	u	u/o

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Balaton</i>	Bolotun	bo/alo/atu/on	n	n
<i>Bán ~ Bánya</i>	Bana	ba/án/nya	b	b
<i>Bán</i>	Bana	ba/án/nya	a	a/á
<i>Bán</i>	Bana	ba/án/nya	n	n/ny
<i>Bán</i>	Bana	ba/án/nya	a	a
<i>Baracska</i>	Bruca	bru/oks/esa	b	b
<i>Baracska</i>	Bruca	bru/oks/esa	r	r
<i>Baracska</i>	Bruca	bru/oks/esa	u	u/o
<i>Baracska</i>	Bruca	bru/oks/esa	c	k
<i>Baracska</i>	Bruca	bru/oks/esa	s	s/cs
<i>Baracska</i>	Bruca	bru/oks/esa	a	a
<i>Barancs</i>	Borons	bo/aro/ancs	b	b
<i>Barancs</i>	Borons	bo/aro/ancs	o	o/a
<i>Barancs</i>	Borons	bo/aro/ancs	r	r
<i>Barancs</i>	Borons	bo/aro/ancs	o	o/a
<i>Barancs</i>	Borons	bo/aro/ancs	n	n
<i>Barancs</i>	Borons	bo/aro/ancs	s	cs
<i>Baranya-vár</i>	Borona	bo/aro/an/nya	b	b
<i>Baranya-vár</i>	Borona	bo/aro/an/nya	o	o/a
<i>Baranya-vár</i>	Borona	bo/aro/an/nya	r	r
<i>Baranya-vár</i>	Borona	bo/aro/an/nya	o	o/a
<i>Baranya-vár</i>	Borona	bo/aro/an/nya	n	n/ny
<i>Baranya-vár</i>	Borona	bo/aro/an/nya	a	a
<i>Bihar</i>	Byhor	bihor	b	b
<i>Bihar</i>	Byhor	bihor	y	i
<i>Bihar</i>	Byhor	bihor	h	h
<i>Bihar</i>	Byhor	bihor	o	o/a
<i>Bihar</i>	Byhor	bihor	r	r
<i>Billa</i>	Bylla	billa	b	b
<i>Billa</i>	Bylla	billa	y	i
<i>Billa</i>	Bylla	billa	ll	ll
<i>Billa</i>	Bylla	billa	a	a
<i>Bodajk-hegy</i>	Bodoctu	bodo/ak/htu	b	b
<i>Bodajk-hegy</i>	Bodoctu	bodo/ak/htu	o	o
<i>Bodajk-hegy</i>	Bodoctu	bodo/ak/htu	d	d
<i>Bodajk-hegy</i>	Bodoctu	bodo/ak/htu	o	o/a
<i>Bodajk-hegy</i>	Bodoctu	bodo/ak/htu	c	k/h
<i>Bodajk-hegy</i>	Bodoctu	bodo/ak/htu	t	t
<i>Bodajk-hegy</i>	Bodoctu	bodo/ak/htu	u	u
<i>Bodony</i>	Bundyn	bundin	b	b
<i>Bodony</i>	Bundyn	bu/ondin	u	u/o
<i>Bodony</i>	Bundyn	bu/ondin	n	n
<i>Bodony</i>	Bundyn	bu/ondin	d	d
<i>Bodony</i>	Bundyn	bu/ondin	y	i
<i>Bodony</i>	Bundyn	bu/ondin	n	n
<i>Bodrog</i>	Budrug	bu/odru/og	b	b
<i>Bodrog</i>	Budrug	bu/odru/og	u	u/o
<i>Bodrog</i>	Budrug	bu/odru/og	d	d
<i>Bodrog</i>	Budrug	bu/odru/og	r	r
<i>Bodrog</i>	Budrug	bu/odru/og	u	u/o
<i>Bodrog</i>	Budrug	bu/odru/og	g	g
<i>Bogát</i>	Bogat	bogát	b	b
<i>Bogát</i>	Bogat	bogát	o	o
<i>Bogát</i>	Bogat	bogát	g	g

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Bogát</i>	Bogat	bogát	a	á
<i>Bogát</i>	Bogat	bogát	t	t
<i>Boldva</i>	Buldua	bu/oldva	b	b
<i>Boldva</i>	Buldua	bu/oldva	u	u/o
<i>Boldva</i>	Buldua	bu/oldva	l	l
<i>Boldva</i>	Buldua	bu/oldva	d	d
<i>Boldva</i>	Buldua	bu/oldva	u	v
<i>Boldva</i>	Buldua	bu/oldva	a	a
<i>Bolhád-hegy</i>	montem Bulhadu	bu/olhádu	b	b
<i>Bolhád-hegy</i>	montem Bulhadu	bu/olhádu	u	u/o
<i>Bolhád-hegy</i>	montem Bulhadu	bu/olhádu	l	l
<i>Bolhád-hegy</i>	montem Bulhadu	bu/olhádu	h	h
<i>Bolhád-hegy</i>	montem Bulhadu	bu/olhádu	a	á
<i>Bolhád-hegy</i>	montem Bulhadu	bu/olhádu	d	d
<i>Bolhád-hegy</i>	montem Bulhadu	bu/olhádu	u	u
<i>Bolondóc</i>	Blundus	blu/ondu/os/sz	b	b
<i>Bolondóc</i>	Blundus	blu/ondu/os/sz	l	l
<i>Bolondóc</i>	Blundus	blu/ondu/os/sz	u	u/o
<i>Bolondóc</i>	Blundus	blu/ondu/os/sz	n	n
<i>Bolondóc</i>	Blundus	blu/ondu/os/sz	d	d
<i>Bolondóc</i>	Blundus	blu/ondu/os/sz	u	u/o
<i>Bolondóc</i>	Blundus	blu/ondu/os/sz	s	s/sz
<i>Bolya</i>	Biuia vagy Bue	biuja	b	b
<i>Bolya</i>	Biuia vagy Bue	biuja	iu	iu
<i>Bolya</i>	Biuia vagy Bue	biuja	i	j
<i>Bolya</i>	Biuia vagy Bue	biuja	a	a
<i>Bonyha</i>	Bucna	buk/hn/nya	b	b
<i>Bonyha</i>	Bucna	buk/hn/nya	u	u/o
<i>Bonyha</i>	Bucna	buk/hn/nya	c	k/h
<i>Bonyha</i>	Bucna	buk/hn/nya	n	n/ny
<i>Bonyha</i>	Bucna	buk/hn/nya	a	a
<i>Borona</i>	ad Boronam	borona	b	b
<i>Borona</i>	ad Boronam	borona	o	o
<i>Borona</i>	ad Boronam	borona	r	r
<i>Borona</i>	ad Boronam	borona	o	o
<i>Borona</i>	ad Boronam	borona	n	n
<i>Borona</i>	ad Boronam	borona	a	a
<i>Bors</i>	Borsu	borsu	b	b
<i>Bors</i>	Borsu	borsu	o	o
<i>Bors</i>	Borsu	borsu	r	r
<i>Bors</i>	Borsu	borsu	s	s
<i>Bors</i>	Borsu	borsu	u	u
<i>Borsod</i>	Borsod	borsod	b	b
<i>Borsod</i>	Borsod	borsod	o	o
<i>Borsod</i>	Borsod	borsod	r	r
<i>Borsod</i>	Borsod	borsod	s	s
<i>Borsod</i>	Borsod	borsod	o	o
<i>Borsod</i>	Borsod	borsod	d	d
<i>Borsova vára</i>	castrum Borsova	borsova	b	b
<i>Borsova vára</i>	castrum Borsova	borsova	o	o
<i>Borsova vára</i>	castrum Borsova	borsova	r	r
<i>Borsova vára</i>	castrum Borsova	borsova	s	s
<i>Borsova vára</i>	castrum Borsova	borsova	o	o
<i>Borsova vára</i>	castrum Borsova	borsova	v	v

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Borsova vára</i>	castrum Borsova	borsova	a	a
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	borsséd	b	b
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	borsséd	o	o
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	borsséd	r	r
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	borsséd	s	s
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	borsséd	s	s
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	borsséd	e	é
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	borsséd	d	d
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	z/szovolyu/on	z	z/sz
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	z/szovolyu/on	o	o
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	z/szovolyu/on	u	v
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	z/szovolyu/on	o	o
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	z/szovolyu/on	l	ly
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	z/szovolyu/on	v	u/o
<i>Borsséd-Zólyom</i>	Borssed Zouolvn	z/szovolyu/on	n	n
<i>Bors vára</i>	castrum Borsu	borsu	b	b
<i>Bors vára</i>	castrum Borsu	borsu	o	o
<i>Bors vára</i>	castrum Borsu	borsu	r	r
<i>Bors vára</i>	castrum Borsu	borsu	s	s
<i>Bors vára</i>	castrum Borsu	borsu	u	u
<i>Botond</i>	Botond	botond	b	b
<i>Botond</i>	Botond	botond	o	o
<i>Botond</i>	Botond	botond	t	t
<i>Botond</i>	Botond	botond	o	o
<i>Botond</i>	Botond	botond	n	n
<i>Botond</i>	Botond	botond	d	d
<i>Botond</i>	Bothond	botond	b	b
<i>Botond</i>	Bothond	botond	o	o
<i>Botond</i>	Bothond	botond	th	t
<i>Botond</i>	Bothond	botond	o	o
<i>Botond</i>	Bothond	botond	n	n
<i>Botond</i>	Bothond	botond	d	d
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	b	b
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	o	o
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	t	t
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	o	o
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	n	n
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	d	d
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	d	d
<i>Botond</i>	Botondu	botondu	u	u
<i>Botva-mocsár</i>	stagnum Botua	botva	b	b
<i>Botva-mocsár</i>	stagnum Botua	botva	o	o
<i>Botva-mocsár</i>	stagnum Botua	botva	t	t
<i>Botva-mocsár</i>	stagnum Botua	botva	u	v
<i>Botva-mocsár</i>	stagnum Botua	botva	a	a
<i>Böge</i>	partes Beguey	begej	b	b
<i>Böge</i>	partes Beguey	begej	e	e
<i>Böge</i>	partes Beguey	begej	gu	g
<i>Böge</i>	partes Beguey	begej	e	e
<i>Böge</i>	partes Beguey	begej	y	j
<i>Böngér</i>	Bunger, Bumger, Buger	bü/öngér	b	b
<i>Böngér</i>	Bunger, Bumger, Buger	bü/öngér	u	ü/ö
<i>Böngér</i>	Bunger, Bumger, Buger	bü/önger	n	n
<i>Böngér</i>	Bunger, Bumger, Buger	bü/öngér	g	g

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Böngér</i>	Bunger, Bumger, Buger	bü/önger	e	é
<i>Böngér</i>	Bunger, Bumger, Buger	bü/öngér	r	r
<i>Budavár</i>	Buduuar	buduvár	b	b
<i>Budavár</i>	Buduuar	buduvár	u	u
<i>Budavár</i>	Buduuar	buduvár	d	d
<i>Budavár</i>	Buduuar	buduvár	u	u
<i>Budavár</i>	Buduuar	buduvár	u	v
<i>Budavár</i>	Buduuar	buduvár	a	á
<i>Budavár</i>	Buduuar	buduvár	r	r
<i>Bulárföld</i>	terra Bular	bulár	b	b
<i>Bulárföld</i>	terra Bular	bulár	u	u
<i>Bulárföld</i>	terra Bular	bulár	l	l
<i>Bulárföld</i>	terra Bular	bulár	a	á
<i>Bulárföld</i>	terra Bular	bulár	r	r
<i>Bulcsú</i>	Bulsuu, Bulsu	bulcsú	b	b
<i>Bulcsú</i>	Bulsuu, Bulsu	bulcsú	u	u
<i>Bulcsú</i>	Bulsuu, Bulsu	bulcsu	l	l
<i>Bulcsú</i>	Bulsuu, Bulsu	bulcsú	s	cs
<i>Bulcsú</i>	Bulsuu, Bulsu	bulcsú	u	ú
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	s	cs
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	o	o/a
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	b	b
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	a	a
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	m	m
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	o	o/a
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	g	gy
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	e	e
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	r	r
<i>Csaba-magyarja</i>	Sobamogera	cso/abamo/agyera	a	a
<i>Csák-nemzetség</i>	genus Saac, Sac	csák	s	cs
<i>Csák-nemzetség</i>	genus Saac, Sac	csák	a	á
<i>Csák-nemzetség</i>	genus Saac, Sac	csák	c	k
<i>Csák-nemzetség</i>	genus Saac, Sac	csák	s	cs
<i>Csák-nemzetség</i>	genus Saac, Sac	csák	aa	á
<i>Csák-nemzetség</i>	genus Saac, Sac	csák	c	k
<i>Csanád és Csanád vára</i>	Sunad	csu/onád	s	cs
<i>Csanád és Csanád vára</i>	Sunad	csu/onád	u	u/o
<i>Csanád és Csanád vára</i>	Sunad	csu/onád	n	n
<i>Csanád és Csanád vára</i>	Sunad	csu/onád	a	á
<i>Csanád és Csanád vára</i>	Sunad	csu/onád	d	d
<i>Csepel és Csepel szigete</i>	Sepel, insula Sepel	csepel	s	cs
<i>Csepel és Csepel szigete</i>	Sepel, insula Sepel	csepel	e	e
<i>Csepel és Csepel szigete</i>	Sepel, insula Sepel	csepel	p	p
<i>Csepel és Csepel szigete</i>	Sepel, insula Sepel	csepel	e	e
<i>Csepel és Csepel szigete</i>	Sepel, insula Sepel	csepel	l	l
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztü/öreg	s	cs
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztüreg	e	e
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztüreg	z	sz
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztüreg	t	t
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztüreg	u	ü/ö
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztüreg	r	r
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztüreg	e	e
<i>Cesztreg vize</i>	fluvius Seztüreg	cesztüreg	g	g
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrad	s	cs

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	u	u/o
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	r	r
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	u	u/o
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	n	n
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	g	g
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	r	r
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	a	á
<i>Csongrád</i>	Surungrad	csurungrád	d	d
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	d	d
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	e	e
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	n	n
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	t	t
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	u	ü
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	m	m
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	o	o/a
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	g	gy
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	e	e
<i>Dentü-mogyer, doni-magyar</i>	Dentumoger	dentümo/gyer	r	r
<i>Diód</i>	Gyoyg	gyiógy	g	gy
<i>Diód</i>	Gyoyg	gyiógy	y	i
<i>Diód</i>	Gyoyg	gyiógy	o	ó
<i>Diód</i>	Gyoyg	gyiógy	yg	gy
<i>Dnyeper</i>	fluvium Deneper	denyeper	d	d
<i>Dnyeper</i>	fluvium Deneper	denyeper	e	e
<i>Dnyeper</i>	fluvium Deneper	denyeper	n	ny
<i>Dnyeper</i>	fluvium Deneper	denyeper	e	e
<i>Dnyeper</i>	fluvium Deneper	denyeper	p	p
<i>Dnyeper</i>	fluvium Deneper	denyeper	e	e
<i>Dnyeper</i>	fluvium Deneper	denyeper	r	r
<i>Doboka</i>	Dobuca	dobu/oka	d	d
<i>Doboka</i>	Dobuca	dobu/oka	o	o
<i>Doboka</i>	Dobuca	dobu/oka	b	b
<i>Doboka</i>	Dobuca	dobu/oka	u	u/o
<i>Doboka</i>	Dobuca	dobu/oka	c	k
<i>Doboka</i>	Dobuca	dobu/oka	a	a
<i>Dorogma-rév</i>	portus Drugma	dru/ogma	d	d
<i>Dorogma-rév</i>	portus Drugma	dru/ogma	r	r
<i>Dorogma-rév</i>	portus Drugma	dru/ogma	u	u/o
<i>Dorogma-rév</i>	portus Drugma	dru/ogma	g	g
<i>Dorogma-rév</i>	portus Drugma	dru/ogma	m	m
<i>Dorogma-rév</i>	portus Drugma	dru/ogma	a	a
<i>Dráva</i>	fluvium Droua	dro/ava	d	d
<i>Dráva</i>	fluvium Droua	dro/ava	r	r
<i>Dráva</i>	fluvium Droua	dro/ava	o	o/a
<i>Dráva</i>	fluvium Droua	dro/ava	u	v

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Dráva</i>	fluvium Droua	dro/ava	a	a
<i>Duka</i>	duca. . . comescastri	duka	d	d
<i>Duka</i>	duca. . . comescastri	duka	u	u
<i>Duka</i>	duca. . . comescastri	duka	c	k
<i>Duka</i>	duca. . . comescastri	duka	a	a
<i>Durazzó</i>	civitas Durasu	duraszu	d	d
<i>Durazzó</i>	civitas Durasu	duraszu	u	u
<i>Durazzó</i>	civitas Durasu	duracsu	r	r
<i>Durazzó</i>	civitas Durasu	duraszu	a	a
<i>Durazzó</i>	civitas Durasu	duraszu	s	sz (?)
<i>Durazzó</i>	civitas Durasu	duraszu	u	u
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	e	e
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	c	c
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	i	i
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	l	l
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	b	b
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	u	u
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	r	r
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	g	g
<i>Ecilburg</i>	Ecilburgu	ecilburgu	u	u
<i>Ed</i>	Ed	ed	e	e
<i>Ed</i>	Ed	ed	d	d
<i>Edömén</i>	Edum, Edumen	edü/ömén	e	e
<i>Edömén</i>	Edum, Edumen	edü/ömén	d	d
<i>Edömén</i>	Edum, Edumen	edü/ömén	u	ü/ö
<i>Edömén</i>	Edum, Edumen	edü/ömén	m	m
<i>Edömén</i>	Edum, Edumen	edü/ömén	e	é
<i>Edömén</i>	Edum, Edumen	edü/ömén	n	n
<i>Eger vize</i>	fiuvius Egur	egü/ör	e	e
<i>Eger vize</i>	fiuvius Egur	egü/ör	g	g
<i>Eger vize</i>	fiuvius Egur	egü/ör	u	ü/ö
<i>Eger vize</i>	fiuvius Egur	egü/ör	r	r
<i>Ekölcs</i>	Eculsu	ekü/ölcü	e	e
<i>Ekölcs</i>	Eculsu	ekü/ölcü	c	k
<i>Ekölcs</i>	Eculsu	ekü/ölcü	u	ü/ö
<i>Ekölcs</i>	Eculsu	ekü/ölcü	l	l
<i>Ekölcs</i>	Eculsu	ekü/ölcü	s	s/cs
<i>Ekölcs</i>	Eculsu	ekü/ölcü	u	ü
<i>Előd</i>	Eleud	eleü/öd	e	e
<i>Előd</i>	Eleud	eleü/öd	l	l
<i>Előd</i>	Eleud	eleü/öd	eu	eü/ö
<i>Előd</i>	Eleud	eleü/öd	d	d
<i>Emes</i>	Emesu	emesü	e	e
<i>Emes</i>	Emesu	emesü	m	m
<i>Emes</i>	Emesu	emesü	e	e
<i>Emes</i>	Emesu	emesü	s	s
<i>Emes</i>	Emesu	emesü	u	ü
<i>Emőd</i>	Emeud	emeü/öd	e	e
<i>Emőd</i>	Emeud	emeü/öd	m	m
<i>Emőd</i>	Emeud	emeü/öd	eu	eü/ö
<i>Emőd</i>	Emeud	emeü/öd	d	d
<i>Erdély vagy Erdöntülföld</i>	Erdeuelu	erdeü/öelü/v	e	e
<i>Erdély vagy Erdöntülföld</i>	Erdeuelu	erdeü/öelü/v	r	r

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Erdély</i> vagy <i>Erdőntúliföld</i>	Erdeuelu	erdeü/öelü/v	d	d
<i>Erdély</i> vagy <i>Erdőntúliföld</i>	Erdeuelu	erdeü/öelü/v	eu	eü/ö
<i>Erdély</i> vagy <i>Erdőntúliföld</i>	Erdeuelu	erdeü/öelü/v	e	e
<i>Erdély</i> vagy <i>Erdőntúliföld</i>	Erdeuelu	erdeü/öelü/v	l	l
<i>Erdély</i> vagy <i>Erdőntúliföld</i>	Erdeuelu	erdeü/öelü/v	u	ü/v
<i>Esküllő</i>	Esculeu	esküleü/ö	e	e
<i>Esküllő</i>	Esculeu	esküleü/ö	s	s
<i>Esküllő</i>	Esculeu	esküleü/ö	c	k
<i>Esküllő</i>	Esculeu	esküleü/ö	u	ü
<i>Esküllő</i>	Esculeu	esküleü/ö	l	l
<i>Esküllő</i>	Esculeu	esküleü/ö	eu	eü/ö
<i>Et</i>	Etu	etü	e	e
<i>Et</i>	Etu	etü	t	t
<i>Et</i>	Etu	etü	u	ü
<i>Ete</i>	Ete, Ethe	e	e	e
<i>Ete</i>	Ete, Ethe	t	th	t
<i>Ete</i>	Ete, Ethe	e	e	e
<i>Ete</i>	Ete, Ethe	e	e	e
<i>Ete</i>	Ete, Ethe	th	th	t
<i>Ete</i>	Ete, Ethe	e	e	e
<i>Etej</i>	Ethey	etej	e	e
<i>Etej</i>	Ethey	etej	th	t
<i>Etej</i>	Ethey	etej	e	e
<i>Etej</i>	Ethey	etej	y	j
<i>Etel folyó</i>	fluvius Etyl	etil	e	e
<i>Etel folyó</i>	fluvius Etyl	etil	t	t
<i>Etel folyó</i>	fluvius Etyl	etil	y	i
<i>Etel folyó</i>	fluvius Etyl	etil	l	l
<i>Fertő</i>	Ferteu	fereteü/ö	f	f
<i>Fertő</i>	Ferteu	fereteü/ö	e	e
<i>Fertő</i>	Ferteu	fereteü/ö	r	r
<i>Fertő</i>	Ferteu	fereteü/ö	t	t
<i>Fertő</i>	Ferteu	fereteü/ö	e	eü/ö
<i>Galád</i>	dux Glad	glád	g	g
<i>Galád</i>	dux Glad	glád	l	l
<i>Galád</i>	dux Glad	glád	a	á
<i>Galád</i>	dux Glad	glád	d	d
<i>Galga</i>	Caliga	kaliga	c	k
<i>Galga</i>	Caliga	kaliga	a	a
<i>Galga</i>	Caliga	kaliga	l	l
<i>Galga</i>	Caliga	kaliga	i	i
<i>Galga</i>	Caliga	kaliga	g	g
<i>Galga</i>	Caliga	kaliga	a	a
<i>Galgóc</i>	Colgoucy	kolgouc	c	k
<i>Galgóc</i>	Colgoucy	kolgouc	o	o
<i>Galgóc</i>	Colgoucy	kolgouc	l	l
<i>Galgóc</i>	Colgoucy	kolgouc	g	g
<i>Galgóc</i>	Colgoucy	kolgouc	ou	ou
<i>Galgóc</i>	Colgoucy	kolgouc	c	c
<i>Garam folyó</i>	fluvius Gron	gro/an	g	g

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Garam folyó</i>	fluvius Gron	gro/an	r	r
<i>Garam folyó</i>	fluvius Gron	gro/an	o	o/a
<i>Garam folyó</i>	fluvius Gron	gro/an	n	n
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	góg	g	g
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	góg	o	ó
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	góg	g	g
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	magóg	m	m
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	magóg	a	a
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	magóg	g	g
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	magóg	o	ó
<i>Góg és Mágóg</i>	gentes Gog et Magog	magóg	g	g
<i>Gömör</i>	Gumur	gü/ömü/ör	g	g
<i>Gömör</i>	Gumur	gü/ömü/ör	u	ü/ö
<i>Gömör</i>	Gumur	gü/ömü/ör	m	m
<i>Gömör</i>	Gumur	gü/ömü/ör	u	ü/ö
<i>Gömör</i>	Gumur	gü/ömü/ör	r	r
<i>Göncöl hídja</i>	ad pontem Guncil	gü/önci/él	g	g
<i>Göncöl hídja</i>	ad pontem Guncil	gü/önci/él	u	ü/ö
<i>Göncöl hídja</i>	ad pontem Guncil	gü/önci/él	n	n
<i>Göncöl hídja</i>	ad pontem Guncil	gü/önci/él	c	c
<i>Göncöl hídja</i>	ad pontem Guncil	gü/önci/él	i	i/ë
<i>Göncöl hídja</i>	ad pontem Guncil	gü/önci/él	l	l
<i>Gyalú</i>	Gelou	gy/gelou/ú	g	g/gy
<i>Gyalú</i>	Gelou	gy/gelou/ú	e	e
<i>Gyalú</i>	Gelou	gy/gelou/ú	l	l
<i>Gyalú</i>	Gelou	gy/gelou/ú	ou	ou/ú
<i>Gyejcsa</i>	Geysa	gyejcsa	g	gy
<i>Gyejcsa</i>	Geysa	gyejcsa	e	e
<i>Gyejcsa</i>	Geysa	gyejcsa	y	j
<i>Gyejcsa</i>	Geysa	gyejcsa	s	cs
<i>Gyejcsa</i>	Geysa	gyejcsa	a	a
<i>Győr</i>	castrum Geuru	gyeü/örü	g	gy
<i>Győr</i>	castrum Geuru	gyeü/örü	eu	eü/ö
<i>Győr</i>	castrum Geuru	gyeü/örü	r	r
<i>Győr</i>	castrum Geuru	gyeü/örü	u	ü
<i>Gyula</i>	Gyyla	gyila	gy	gy
<i>Gyula</i>	Gyyla	gyila	y	i
<i>Gyula</i>	Gyyla	gyila	l	l
<i>Gyula</i>	Gyyla	gyila	a	a
<i>Gyula</i>	Gyla	gyila	g	gy
<i>Gyula</i>	Gyla	gyila	y	i
<i>Gyula</i>	Gyla	gyila	l	l
<i>Gyula</i>	Gyla	gyila	a	a
<i>Gyula</i>	Geula	gyula	ge	gy
<i>Gyula</i>	Geula	gyula	u	u
<i>Gyula</i>	Geula	gyula	l	l
<i>Gyula</i>	Geula	gyula	a	a
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	g	gy
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	e	e
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	m	m
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	e	e
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	l	l
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	s	cs/s
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	e	é

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Gyümölcsény-erdő</i>	silvam Gemelsen	gyemelcs/sén/ny	n	n/ny
<i>Hangony</i>	fluvium Hongvñ	ho/angu/on/ny	h	h
<i>Hangony</i>	fluvium Hongvñ	ho/angu/on/ny	o	o/a
<i>Hangony</i>	fluvium Hongvñ	ho/angu/on/ny	n	n
<i>Hangony</i>	fluvium Hongvñ	ho/angu/on/ny	g	g
<i>Hangony</i>	fluvium Hongvñ	ho/angu/on/ny	v	u/o
<i>Hangony</i>	fluvium Hongvñ	ho/angu/on/ny	n	n/ny
<i>Haram vára</i>	castrum Horom	ho/aro/am	h	h
<i>Haram vára</i>	castrum Horom	ho/aro/am	o	o/a
<i>Haram vára</i>	castrum Horom	ho/aro/am	r	r
<i>Haram vára</i>	castrum Horom	ho/aro/am	o	o/a
<i>Haram vára</i>	castrum Horom	ho/aro/am	m	m
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	h	h
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	o	o/a
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	w	v
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	o	o/a
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	s	s
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	h	h
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	o	o/a
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	w	v
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	o	o/a
<i>Havas-erdő</i>	silva Houos vagy Howos	ho/avo/as	s	s
<i>Héjő</i>	Heuyou	heüjou	h	h
<i>Héjő</i>	Heuyou	heüjou	eu	eü
<i>Héjő</i>	Heuyou	heüjou	y	j
<i>Héjő</i>	Heuyou	heüjou	ou	ou
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrád	h	h
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrád	o	o
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrád	n	n
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrád	r	r
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrád	a	á
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrád	d	d
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrát	h	h
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrát	o	o
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrát	n	n
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrát	r	r
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrát	a	á
<i>Hernád</i>	Honrat, Honrad	horrát	t	t
<i>Hetény</i>	Heten	hetén/ny	h	h
<i>Hetény</i>	Heten	hetén/ny	e	e
<i>Hetény</i>	Heten	hetén/ny	t	t
<i>Hetény</i>	Heten	hetén/ny	e	é
<i>Hetény</i>	Heten	hetén/ny	n	n/ny
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	h	h
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	e	e
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	t	t
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	u	ü
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	m	m
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	o	o/a
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	g	gy
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	e	e
<i>Hétmagyar</i>	hetumoger	hetümo/agyer	r	r
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	h	h
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	y	i

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	m	m
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	u	ü
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	s	s
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	u	u
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	d	d
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	v	u
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	o	o/a
<i>Hímesudvar</i>	castrum terreum Hymusuduor	himüsudvo/ar	r	r
<i>Horka</i>	Horca	horka	h	h
<i>Horka</i>	Horca	horka	o	o
<i>Horka</i>	Horca	horka	r	r
<i>Horka</i>	Horca	horka	c	k
<i>Horka</i>	Horca	horka	a	a
<i>Hungvár</i>	Hunguar, castrum Hung vagy Hungu	hungvár	h	h
<i>Hungvár</i>	Hunguar, castrum Hung vagy Hungu	hungvár	u	u
<i>Hungvár</i>	Hunguar, castrum Hung vagy Hungu	hungvár	n	n
<i>Hungvár</i>	Hunguar, castrum Hung vagy Hungu	hungvár	g	g
<i>Hungvár</i>	Hunguar, castrum Hung vagy Hungu	hungvár	u	v
<i>Hungvár</i>	Hunguar, castrum Hung vagy Hungu	hungvár	a	á
<i>Hungvár</i>	Hunguar, castrum Hung vagy Hungu	hungvár	r	r
<i>Huba</i>	Huba	huba	h	h
<i>Huba</i>	Huba	huba	u	u
<i>Huba</i>	Huba	huba	b	b
<i>Huba</i>	Huba	huba	a	a
<i>Hülek</i>	Hulec	hülek	h	h
<i>Hülek</i>	Hulec	hülek	u	ü
<i>Hülek</i>	Hulec	hülek	l	l
<i>Hülek</i>	Hulec	hülek	e	e
<i>Hülek</i>	Hulec	hülek	c	k
<i>Igyfon-erdő</i>	silva Igfon, que iacet ad Erdeuelu	igyfon	i	i
<i>Igyfon-erdő</i>	silva Igfon, que iacet ad Erdeuelu	igyfon	g	gy
<i>Igyfon-erdő</i>	silva Igfon, que iacet ad Erdeuelu	igyfon	f	f
<i>Igyfon-erdő</i>	silva Igfon, que iacet ad Erdeuelu	igyfon	o	o
<i>Igyfon-erdő</i>	silva Igfon, que iacet ad Erdeuelu	igyfon	n	n
<i>Inn melletti vereség</i>	iuxta fluvium Hin	hin	h	h
<i>Inn melletti vereség</i>	iuxta fluvium Hin	hin	i	i
<i>Inn melletti vereség</i>	iuxta fluvium Hin	hin	n	n
<i>Ipoly vize</i>	fluvius Ypul	ipu/ol/ly	y	i
<i>Ipoly vize</i>	fluvius Ypul	ipu/ol/ly	p	p
<i>Ipoly vize</i>	fluvius Ypul	ipu/ol/ly	u	u/o
<i>Ipoly vize</i>	fluvius Ypul	ipu/ol/ly	l	l/ly
<i>Jószás</i>	fluvius Iouxas, a „Iouzos" hibás közlés!	jou/ószás	i	j

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Jószás</i>	fluvius Iouxas, a „Iouzos" hibás közlés!	jou/ószás	ou	ou/ó
<i>Jószás</i>	fluvius Iouxas, a „Iouzos" hibás közlés!	jou/ószás	x (! = z)	sz
<i>Jószás</i>	fluvius Iouxas, a „Iouzos" hibás közlés!	jou/ószás	a	á
<i>Jószás</i>	fluvius Iouxas, a „Iouzos" hibás közlés!	jou/ószás	s	s
<i>Kács</i>	Casu	kas/csu	c	k
<i>Kács</i>	Casu	kas/csu	a	a
<i>Kács</i>	Casu	kas/csu	s	s/cs
<i>Kács</i>	Casu	kas/csu	u	u
<i>Kadocsa</i>	Cadusa	kadu/ocsa	c	k
<i>Kadocsa</i>	Cadusa	kadu/ocsa	a	a
<i>Kadocsa</i>	Cadusa	kadu/ocsa	d	d
<i>Kadocsa</i>	Cadusa	kadu/ocsa	u	u/o
<i>Kadocsa</i>	Cadusa	kadu/ocsa	s	s/cs
<i>Kadocsa</i>	Cadusa	kadu/ocsa	a	a
<i>Kalán</i>	genus Calan	kalan	c	k
<i>Kalán</i>	genus Calan	kalan	a	a
<i>Kalán</i>	genus Calan	kalan	l	l
<i>Kalán</i>	genus Calan	kalan	a	a
<i>Kalán</i>	genus Calan	kalan	n	n
<i>Kanizsa</i>	Kenesna	kenes/zsna	k	k
<i>Kanizsa</i>	Kenesna	kenes/zsna	e	e
<i>Kanizsa</i>	Kenesna	kenes/zsna	n	n
<i>Kanizsa</i>	Kenesna	kenes/zsna	e	e
<i>Kanizsa</i>	Kenesna	kenes/zsna	s	s/zs
<i>Kanizsa</i>	Kenesna	kenes/zsna	n	n
<i>Kanizsa</i>	Kenesna	kenes/zsna	a	a
<i>Kapus</i>	fluvius Copus	ko/apu/os	c	k
<i>Kapus</i>	fluvius Copus	ko/apu/os	o	o/a
<i>Kapus</i>	fluvius Copus	ko/apu/os	p	p
<i>Kapus</i>	fluvius Copus	ko/apu/os	u	u/o
<i>Kapus</i>	fluvius Copus	ko/apu/os	s	s
<i>Kemeji részek</i>	in partibus Kemey	kemej	k	k
<i>Kemeji részek</i>	in partibus Kemey	kemej	e	e
<i>Kemeji részek</i>	in partibus Kemey	kemej	m	m
<i>Kemeji részek</i>	in partibus Kemey	kemej	e	e
<i>Kemeji részek</i>	in partibus Kemey	kemej	y	j
<i>Kend</i>	Cundu	kündü	c	k
<i>Kend</i>	Cundu	kündü	u	ü
<i>Kend</i>	Cundu	kündü	n	n
<i>Kend</i>	Cundu	kündü	d	d
<i>Kend</i>	Cundu	kündü	u	ü
<i>Ketel</i>	Ketel	ketel	k	k
<i>Ketel</i>	Ketel	ketel	e	e
<i>Ketel</i>	Ketel	ketel	t	t
<i>Ketel</i>	Ketel	ketel	e	e
<i>Ketel</i>	Ketel	ketel	l	l
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	k	k
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	e	e
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	t	t
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	e	e

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	l	l
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	p	p
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	o	o/a
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	t	t
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	a	a
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	c	k
<i>Ketelpataka</i>	Ketelpotaca	ketelpo/ataka	a	a
<i>Keve vára</i>	castrum Keue	keve	k	k
<i>Keve vára</i>	castrum Keue	keve	e	e
<i>Keve vára</i>	castrum Keue	keve	u	v
<i>Keve vára</i>	castrum Keue	keve	e	e
<i>Kiev</i>	Kyeu	kietü/v?	k	k
<i>Kiev</i>	Kyeu	kietü/v?	y	i
<i>Kiev</i>	Kyeu	kietü/v?	e	e
<i>Kiev</i>	Kyeu	kietü/v?	u	ü/v
<i>Komárom</i>	De Camaro castro, castrum Camarum	kamaru/om	c	k
<i>Komárom</i>	De Camaro castro, castrum Camarum	kamaru/om	a	a
<i>Komárom</i>	De Camaro castro, castrum Camarum	kamaru/om	m	m
<i>Komárom</i>	De Camaro castro, castrum Camarum	kamaru/om	a	a
<i>Komárom</i>	De Camaro castro, castrum Camarum	kamaru/om	r	r
<i>Komárom</i>	De Camaro castro, castrum Camarum	kamaru/om	u	o/u
<i>Komárom</i>	De Camaro castro, castrum Camarum	kamaru/om	m	m
<i>Korcán</i>	Curzan, castrum Curzan	ku/ország	c	k
<i>Korcán</i>	Curzan, castrum Curzan	ku/ország	u	u/o
<i>Korcán</i>	Curzan, castrum Curzan	ku/ország	r	r
<i>Korcán</i>	Curzan, castrum Curzan	ku/ország	z	sz
<i>Korcán</i>	Curzan, castrum Curzan	ku/ország	a	á
<i>Korcán</i>	Curzan, castrum Curzan	ku/ország	n	n
<i>Kórógy vize</i>	fluvius Couroug	kourougy	c	k
<i>Kórógy vize</i>	fluvius Couroug	kourougy	ou	ou
<i>Kórógy vize</i>	fluvius Couroug	kourougy	r	r
<i>Kórógy vize</i>	fluvius Couroug	kourougy	ou	ou
<i>Kórógy vize</i>	fluvius Couroug	kourougy	g	gy
<i>Kölse</i>	Colsoy	kolsoj	c	k
<i>Kölse</i>	Colsoy	kols/csoj	o	o
<i>Kölse</i>	Colsoy	kols/csoj	l	l
<i>Kölse</i>	Colsoy	kols/csoj	s	s/cs
<i>Kölse</i>	Colsoy	kols/csoj	o	o
<i>Kölse</i>	Colsoy	kols/csoj	y	j
<i>Kölpény</i>	Culpun	kü/ölpü/ön/ny	c	k
<i>Kölpény</i>	Culpun	kü/ölpü/ön/ny	u	ü/ó
<i>Kölpény</i>	Culpun	kü/ölpü/ön/ny	l	l
<i>Kölpény</i>	Culpun	kü/ölpü/ön/ny	p	p
<i>Kölpény</i>	Culpun	kü/ölpü/ön/ny	u	ü/ó
<i>Kölpény</i>	Culpun	kü/ölpü/ön/ny	n	n/ny
<i>Körös folyó</i>	Cris	kris	c	k
<i>Körös folyó</i>	Cris	kris	r	r
<i>Körös folyó</i>	Cris	kris	i	i

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Körös folyó</i>	Cris	kris	s	s
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	c	k
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	u	ü/ö
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	r	r
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	t	t
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	u	v
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	e	é
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	l	l/ly
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	t	t
<i>Körtvélytó</i>	Curtueltou	kü/örtvélytou/ó	ou	ou/ó
<i>Kulpa</i>	fluvius Culpe	kulpe	c	k
<i>Kulpa</i>	fluvius Culpe	kulpe	u	u
<i>Kulpa</i>	fluvius Culpe	kulpe	l	l
<i>Kulpa</i>	fluvius Culpe	kulpe	p	p
<i>Kulpa</i>	fluvius Culpe	kulpe	e	e
<i>Laborc</i>	Laborecy	lo/aborci	l	l
<i>Laborc</i>	Laborecy	lo/aborci	a	o/a
<i>Laborc</i>	Laborecy	lo/aborci	b	b
<i>Laborc</i>	Laborecy	lo/aborci	o	o
<i>Laborc</i>	Laborecy	lo/aborci	r	r
<i>Laborc</i>	Laborecy	lo/aborci	c	c
<i>Laborc</i>	Laborecy	lo/aborci	y	i
<i>Ladomér</i>	Lodomer	lodomér	l	l
<i>Ladomér</i>	Lodomer	lo/adomér	o	o/a
<i>Ladomér</i>	Lodomer	lo/adomér	d	d
<i>Ladomér</i>	Lodomer	lo/adomér	o	o
<i>Ladomér</i>	Lodomer	lo/adomér	m	m
<i>Ladomér</i>	Lodomer	lo/adomér	e	é
<i>Ladomér</i>	Lodomer	lo/adomér	r	r
<i>Lapincs</i>	fluvius Loponsu	lo/apons/csu	l	l
<i>Lapincs</i>	fluvius Loponsu	lo/apons/csu	o	o/a
<i>Lapincs</i>	fluvius Loponsu	lo/apons/csu	p	p
<i>Lapincs</i>	fluvius Loponsu	lo/apons/csu	o	o
<i>Lapincs</i>	fluvius Loponsu	lo/apons/csu	n	n
<i>Lapincs</i>	fluvius Loponsu	lo/apons/csu	s	s/cs
<i>Lapincs</i>	fluvius Loponsu	lo/apons/csu	u	u
<i>Lél</i>	Lelu	lelü	l	l
<i>Lél</i>	Lelu	lelü	e	e
<i>Lél</i>	Lelu	lelü	l	l
<i>Lél</i>	Lelu	lelü	u	ü
<i>Luc-rév</i>	in portu Lucy	luc	l	l
<i>Luc-rév</i>	in portu Lucy	luc	u	u
<i>Luc-rév</i>	in portu Lucy	luc	c	c
<i>Maglód</i>	Moglout	mo/aglou/ót	m	m
<i>Maglód</i>	Moglout	mo/aglou/ót	o	o/a
<i>Maglód</i>	Moglout	mo/aglou/ót	g	g
<i>Maglód</i>	Moglout	mo/aglou/ót	l	l
<i>Maglód</i>	Moglout	mo/aglou/ót	ou	ou/ó
<i>Maglód</i>	Moglout	mo/aglou/ót	t	t
<i>Magyar</i>	moger	mo/agyer	m	m
<i>Magyar</i>	moger	mo/agyer	o	o/a
<i>Magyar</i>	moger	mo/agyer	g	gy
<i>Magyar</i>	moger	mo/agyer	e	e
<i>Magyar</i>	moger	mo/agyer	r	r

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Magyeri</i>	mogeri j	mo/agyeri	m	m
<i>Magyeri</i>	mogeri j	mo/agyeri	o	o/a
<i>Magyeri</i>	mogeri j	mo/agyeri	g	gy
<i>Magyeri</i>	mogeri j	mo/agyeri	e	e
<i>Magyeri</i>	mogeri j	mo/agyeri	r	r
<i>Magyeri</i>	mogeri j	mo/agyeri	ij	i
<i>Maros</i>	fluvius Morus	mo/aru/os	m	m
<i>Maros</i>	fluvius Morus	mo/aru/os	o	o/a
<i>Maros</i>	fluvius Morus	mo/aru/os	r	r
<i>Maros</i>	fluvius Morus	mo/aru/os	u	u/o
<i>Maros</i>	fluvius Morus	mo/aru/os	s	s
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	m	m
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	e	e
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	n	n
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	u	ü
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	m	m
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	o	o/a
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	r	r
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	ou	ou/ó
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Menumorout	menümo/arout	t	t
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Morout	mo/arout	m	m
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Morout	mo/arout	o	o/a
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Morout	mo/arout	r	r
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Morout	mo/arout	ou	ou/ó
<i>Marót és Mén-Marót</i>	Morout	mo/arout	t	t
<i>Mátra-erdő</i>	silva Matra	matra	m	m
<i>Mátra-erdő</i>	silva Matra	matra	a	a
<i>Mátra-erdő</i>	silva Matra	matra	t	t
<i>Mátra-erdő</i>	silva Matra	matra	r	r
<i>Mátra-erdő</i>	silva Matra	matra	a	a
<i>Miskolc</i>	terra magna que nunc vocatur Miscoucy	miskou/óc	m	m
<i>Miskolc</i>	terra magna que nunc vocatur Miscoucy	miskou/óc	i	i
<i>Miskolc</i>	terra magna que nunc vocatur Miscoucy	miskou/óc	s	s
<i>Miskolc</i>	terra magna que nunc vocatur Miscoucy	miskou/óc	c	k
<i>Miskolc</i>	terra magna que nunc vocatur Miscoucy	miskou/óc	ou	ou/ó
<i>Miskolc</i>	terra magna que nunc vocatur Miscoucy	miskou/óc	c	c
<i>Mosonyi-fertő</i>	lutum Musun	m/ousu/on/ny	m	m
<i>Mosonyi-fertő</i>	lutum Musun	m/ousu/on/ny	u	u/o
<i>Mosonyi-fertő</i>	lutum Musun	m/ousu/on/ny	s	s
<i>Mosonyi-fertő</i>	lutum Musun	m/ousu/on/ny	u	u/o
<i>Mosonyi-fertő</i>	lutum Musun	m/ousu/on/ny	n	n/ny
<i>Munkács</i>	Muncas	munkás/cs	m	m
<i>Munkács</i>	Muncas	munkás/cs	u	u
<i>Munkács</i>	Muncas	munkás/cs	n	n
<i>Munkács</i>	Muncas	munkás/cs	c	k
<i>Munkács</i>	Muncas	munkás/cs	a	á
<i>Munkács</i>	Muncas	munkás/cs	s	s/cs
<i>Nógrád</i>	castrum Nougrad	nou/ógrád	n	n
<i>Nógrád</i>	castrum Nougrad	nou/ógrád	ou	ou/ó

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Nógrád</i>	castrum Nougrad	nou/ógrád	g	g
<i>Nógrád</i>	castrum Nougrad	nou/ógrád	r	r
<i>Nógrád</i>	castrum Nougrad	nou/ógrád	a	á
<i>Nógrád</i>	castrum Nougrad	nou/ógrád	d	d
<i>Nyárád</i>	fluvius Naragy	nyárágy	n	ny
<i>Nyárád</i>	fluvius Naragy	nyárágy	a	á
<i>Nyárád</i>	fluvius Naragy	nyárágy	r	r
<i>Nyárád</i>	fluvius Naragy	nyárágy	a	á
<i>Nyárád</i>	fluvius Naragy	nyárágy	gy	gy
<i>Nyír</i>	Nir	nyitra	n	ny
<i>Nyír</i>	Nir	nyitra	i	i
<i>Nyír</i>	Nir	nyitra	r	r
<i>Nyír</i>	Nyr	nyitra	n	ny
<i>Nyír</i>	Nyr	nyitra	y	i
<i>Nyír</i>	Nyr	nyitra	r	r
<i>Nyitra</i>	Nitra	nyitra	n	ny
<i>Nyitra</i>	Nitra	nyitra	i	i
<i>Nyitra</i>	Nitra	nyitra	t	t
<i>Nyitra</i>	Nitra	nyitra	r	r
<i>Nyitra</i>	Nitra	nyitra	a	a
<i>Nyitra</i>	Nytra	nyitra	n	ny
<i>Nyitra</i>	Nytra	nyitra	y	i
<i>Nyitra</i>	Nytra	nyitra	t	t
<i>Nyitra</i>	Nytra	nyitra	r	r
<i>Nyitra</i>	Nytra	nyitra	a	a
<i>Ócsád</i>	Ousad	ou/ócsád	ou	ou/ó
<i>Ócsád</i>	Ousad	ou/ócsád	s	cs
<i>Ócsád</i>	Ousad	ou/ócsád	a	á
<i>Ócsád</i>	Ousad	ou/ócsád	d	d
<i>Ohat</i>	Huhot	(h)u/o/ho/at	h	h/-
<i>Ohat</i>	Huhot	(h)u/o/ho/at	u	u/o
<i>Ohat</i>	Huhot	(h)u/o/ho/at	h	h
<i>Ohat</i>	Huhot	(h)u/o/ho/at	o	o/a
<i>Ohat</i>	Huhot	(h)u/o/ho/at	t	t
<i>Omsó-ér</i>	Umusouer	u/omusou/óer	u	u/o
<i>Omsó-ér</i>	Umusouer	u/omusou/óer	m	m
<i>Omsó-ér</i>	Umusouer	u/omusou/óer	u	u
<i>Omsó-ér</i>	Umusouer	u/omusou/óer	s	s
<i>Omsó-ér</i>	Umusouer	u/omusou/óer	ou	ou/ó
<i>Omsó-ér</i>	Umusouer	u/omusou/óer	e	e
<i>Omsó-ér</i>	Umusouer	u/omusou/óer	r	r
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	h	h/-
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	u	u/o
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	m	m
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	u	u
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	s	s
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	ou	ou/ó
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	e	e
<i>Omsó-ér</i>	fluvium nomine Humusouer	(h)u/omusou/óer	r	r
<i>Ond</i>	Ound	ou/ónd	ou	ou/ó
<i>Ond</i>	Ound	ou/ónd	n	n
<i>Ond</i>	Ound	ou/ónd	d	d
<i>Ond</i>	Oundu	ou/óndu	ou	ou/ó
<i>Ond</i>	Oundu	ou/óndu	n	n

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Ond</i>	Oundu	ou/óndu	d	d
<i>Ond</i>	Oundu	ou/óndu	u	u
<i>Orsova</i>	Vrscia	ursa	v	u
<i>Orsova</i>	Vrscia	ursa	r	r
<i>Orsova</i>	Vrscia	ursa	sci	s
<i>Orsova</i>	Vrscia	ursa	a	a
<i>Ostoros</i>	fluvius Ystoros	istoros	y	i
<i>Ostoros</i>	fluvius Ystoros	istoros	s	s
<i>Ostoros</i>	fluvius Ystoros	istoros	t	t
<i>Ostoros</i>	fluvius Ystoros	istoros	o	o
<i>Ostoros</i>	fluvius Ystoros	istoros	r	r
<i>Ostoros</i>	fluvius Ystoros	istoros	o	o
<i>Ostoros</i>	fluvius Ystoros	istoros	s	s
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödü	eu	eü/ö
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödü	d	d
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödünek	eu	eü/ö
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödünek	d	d
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödünek	u	ü
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödünek	n	n
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödünek	e	e
<i>Ód</i>	Eudu és Eudunec	eü/ödünek	c	k
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	eu	eü/ö
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	n	n
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	e	e
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	d	d
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	u	u
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	b	b
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	e	e
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	l	l
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	i	i
<i>Ónedbelia</i>	Eunedubeliani ducis	eü/ónedbelia	a	a
<i>Örkénd</i>	Vrcun	ü/örkü/ön	v	ü/ö
<i>Örkénd</i>	Vrcun	ü/örkü/ön	r	r
<i>Örkénd</i>	Vrcun	ü/örkü/ön	c	k
<i>Örkénd</i>	Vrcun	ü/örkü/ön	u	ü/ö
<i>Örkénd</i>	Vrcun	ü/örkü/ön	n	n
<i>Örkénd</i>	Vrcund	ü/örkü/önd	v	ü/ö
<i>Örkénd</i>	Vrcund	ü/örkü/önd	r	r
<i>Örkénd</i>	Vrcund	ü/örkü/önd	c	k
<i>Örkénd</i>	Vrcund	ü/örkü/önd	u	ü/ö
<i>Örkénd</i>	Vrcund	ü/örkü/önd	n	n
<i>Örkénd</i>	Vrcund	ü/örkü/önd	d	d
<i>Örkény</i>	Eusee páter Urcun	ü/örkü/ön/ny	u	ü/ö
<i>Örkény</i>	Eusee páter Urcun	ü/örkü/ön/ny	r	r
<i>Örkény</i>	Eusee páter Urcun	ü/örkü/ön/ny	c	k
<i>Örkény</i>	Eusee páter Urcun	ü/örkü/ön/ny	u	ü/ö
<i>Örkény</i>	Eusee páter Urcun	ü/örkü/ön/ny	n	n/ny
<i>Örkény</i>	Vrcun	ü/örkü/ön/ny	v	ü/ö
<i>Örkény</i>	Vrcun	ü/örkü/ön/ny	r	r
<i>Örkény</i>	Vrcun	ü/örkü/ön/ny	c	k
<i>Örkény</i>	Vrcun	ü/örkü/ön/ny	u	ü/ö
<i>Örkény</i>	Vrcun	ü/örkü/ön/ny	n	n/ny
<i>Örsur</i>	Ursuur	ü/örsüur	u	ü/ö
<i>Örsur</i>	Ursuur	ü/örsüur	r	r

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Órsur</i>	Ursuur	ü/örsüur	s	s
<i>Órsur</i>	Ursuur	ü/örsüur	u	u
<i>Órsur</i>	Ursuur	ü/örsüur	r	r
<i>Órsur</i>	Vrsuuru	ü/örsüuru	v	ü/ö
<i>Órsur</i>	Vrsuuru	ü/örsüuru	r	r
<i>Órsur</i>	Vrsuuru	ü/örsüuru	s	s
<i>Órsur</i>	Vrsuuru	ü/örsüuru	u	u
<i>Órsur</i>	Vrsuuru	ü/örsüuru	r	r
<i>Órsur</i>	Vrsuuru	ü/örsüuru	u	u
<i>Óse</i>	Eusee	eü/öse	eu	eü/ö
<i>Óse</i>	Eusee	eü/öse	s	s
<i>Óse</i>	Eusee	eü/öse	e	e
<i>Pákoz-d-hegy</i>	montem Pacoztu	pákosztu	p	p
<i>Pákoz-d-hegy</i>	montem Pacoztu	pákosztu	a	á
<i>Pákoz-d-hegy</i>	montem Pacoztu	pákosztu	c	k
<i>Pákoz-d-hegy</i>	montem Pacoztu	pákosztu	o	o
<i>Pákoz-d-hegy</i>	montem Pacoztu	pákosztu	z	sz
<i>Pákoz-d-hegy</i>	montem Pacoztu	pákosztu	t	t
<i>Pákoz-d-hegy</i>	montem Pacoztu	pákosztu	u	u
<i>Panyóca vize</i>	fluvius Ponoucea	ponyou/óca	p	p
<i>Panyóca vize</i>	fluvius Ponoucea	ponyou/óca	o	o
<i>Panyóca vize</i>	fluvius Ponoucea	ponyou/óca	n	ny
<i>Panyóca vize</i>	fluvius Ponoucea	ponyou/óca	ou	ou/ó
<i>Panyóca vize</i>	fluvius Ponoucea	ponyou/óca	c	c
<i>Panyóca vize</i>	fluvius Ponoucea	ponyou/óca	a	a
<i>Pasztó</i>	Pasztuh	pasztu/oh	p	p
<i>Pasztó</i>	Pasztuh	pasztu/oh	a	a
<i>Pasztó</i>	Pasztuh	pasztu/oh	z	sz
<i>Pasztó</i>	Pasztuh	pasztu/oh	t	t
<i>Pasztó</i>	Pasztuh	pasztu/oh	u	u
<i>Pasztó</i>	Pasztuh	pasztu/oh	h	h
<i>Pata</i>	Pota	po/ata	p	p
<i>Pata</i>	Pota	po/ata	o	o/a
<i>Pata</i>	Pota	po/ata	t	t
<i>Pata</i>	Pota	po/ata	a	a
<i>Pest</i>	Pest	pest	p	p
<i>Pest</i>	Pest	pest	e	e
<i>Pest</i>	Pest	pest	s	s
<i>Pest</i>	Pest	pest	t	t
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petürgoz	p	p
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petü/örgo/az	e	e
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petü/örgo/az	t	t
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petü/örgo/az	u	ü/ö
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petü/örgo/az	r	r
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petü/örgo/az	g	g
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petü/örgo/az	o	o/a
<i>Péter-gaz</i>	silva... Peturgoz	petü/örgo/az	z	z
<i>Pét-mező</i>	in campo Peytu	pejtü	p	p
<i>Pét-mező</i>	in campo Peytu	pejtü	e	e
<i>Pét-mező</i>	in campo Peytu	pejtü	y	j
<i>Pét-mező</i>	in campo Peytu	pejtü	t	t
<i>Pét-mező</i>	in campo Peytu	pejtü	u	ü
<i>Poroszló</i>	castrum Puruzlou	pu/oru/oszlou/ó	p	p
<i>Poroszló</i>	castrum Puruzlou	pu/oru/oszlou/ó	u	u/o

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Poroszló</i>	castrum Puruzlou	pu/oru/oszlou/ó	r	r
<i>Poroszló</i>	castrum Puruzlou	pu/oru/oszlou/ó	u	u/o
<i>Poroszló</i>	castrum Puruzlou	pu/oru/oszlou/ó	z	sz
<i>Poroszló</i>	castrum Puruzlou	pu/oru/oszlou/ó	l	l
<i>Poroszló</i>	castrum Puruzlou	pu/oru/oszlou/ó	ou	ou/ó
<i>Pozsega vára</i>	castrum Posaga	pos/zsaga	p	p
<i>Pozsega vára</i>	castrum Posaga	pos/zsaga	o	o
<i>Pozsega vára</i>	castrum Posaga	pos/zsaga	s	s/zs
<i>Pozsega vára</i>	castrum Posaga	pos/zsaga	a	a
<i>Pozsega vára</i>	castrum Posaga	pos/zsaga	g	g
<i>Pozsega vára</i>	castrum Posaga	pos/zsaga	a	a
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rába	r	r
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rába	a	á
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rába	b	b
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rába	a	a
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rabuca	r	r
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rabuca	a	a
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rabuca	b	b
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rabuca	u	u
<i>Rába és Rábca</i>	ad Rabam et Rabuceam	rabuca	c	c
<i>Rákos vize</i>	fluvium Racus	ráku/os	r	r
<i>Rákos vize</i>	fluvium Racus	ráku/os	a	á
<i>Rákos vize</i>	fluvium Racus	ráku/os	k	k
<i>Rákos vize</i>	fluvium Racus	ráku/os	u	u/o
<i>Rákos vize</i>	fluvium Racus	ráku/os	s	s
<i>Sajó</i>	Souyou	sou/ójou/ó	s	s
<i>Sajó</i>	Souyou	sou/ójou/ó	ou	ou/ó
<i>Sajó</i>	Souyou	sou/ójou/ó	y	j
<i>Sajó</i>	Souyou	sou/ójou/ó	ou	ou/ó
<i>Sajó</i>	Souiou	sou/ójou/ó	s	s
<i>Sajó</i>	Souiou	sou/ójou/ó	ou	ou/ó
<i>Sajó</i>	Souiou	sou/ójou/ó	i	j
<i>Sajó</i>	Souiou	sou/ójou/ó	ou	ou/ó
<i>Salán</i>	dux Salanus	salán	s	s
<i>Salán</i>	dux Salanus	salán	a	a
<i>Salán</i>	dux Salanus	salán	l	l
<i>Salán</i>	dux Salanus	salán	a	á
<i>Salán</i>	dux Salanus	salán	n	n
<i>Sár</i>	versus Saru	sáru	s	s
<i>Sár</i>	versus Saru	sáru	a	á
<i>Sár</i>	versus Saru	sáru	r	r
<i>Sár</i>	versus Saru	sáru	u	u
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	karoldu	c	k
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	karoldu	a	a
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	karoldu	r	r
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	karoldu	o	o
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	karoldu	l	l
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	karoldu	d	d
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	karoldu	u	u
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	saroltu	s	s
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	saroltu	a	a
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	saroltu	r	r
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	saroltu	o	o
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	saroltu	l	l

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	saroltu	t	t
<i>Sarolt</i>	Caroldu et Saroltu	saroltu	u	u
<i>Sárvár</i>	Saruuar	sárvár	s	s
<i>Sárvár</i>	Saruuar	sárvár	a	á
<i>Sárvár</i>	Saruuar	sárvár	r	r
<i>Sárvár</i>	Saruuar	sárvár	uu	v
<i>Sárvár</i>	Saruuar	sárvár	a	á
<i>Sárvár</i>	Saruuar	sárvár	r	r
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	s	s
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	a	á
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	t	t
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	u	u/o
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	r	r
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	h	h
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	o	o/a
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	l	l
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	m	m
<i>Sátorhalom</i>	Saturholmu	sátu/orho/almu	u	u
<i>Sempte</i>	Stumtey	stümtej	s	s
<i>Sempte</i>	Stumtey	stümtej	t	t
<i>Sempte</i>	Stumtey	stümtej	u	ü
<i>Sempte</i>	Stumtey	stümtej	m	m
<i>Sempte</i>	Stumtey	stümtej	t	t
<i>Sempte</i>	Stumtey	stümtej	e	e
<i>Sempte</i>	Stumtey	stümtej	y	j
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	s	s
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	u	u/o
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	r	r
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	u	u/o
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	c	k
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	s	s
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	a	á
<i>Soroksár</i>	ultra Surcusar	su/oru/oksár	r	r
<i>Szabolcs</i>	Zobolsu, Zobolsum (latin tárgyeset)	szo/abolcsu	z	sz
<i>Szabolcs</i>	Zobolsu, Zobolsum (latin tárgyeset)	szo/abolcsu	o	o/a
<i>Szabolcs</i>	Zobolsu, Zobolsum (latin tárgyeset)	szo/abolcsu	b	b
<i>Szabolcs</i>	Zobolsu, Zobolsum (latin tárgyeset)	szo/abolcsu	o	o
<i>Szabolcs</i>	Zobolsu, Zobolsum (latin tárgyeset)	szo/abolcsu	l	l
<i>Szabolcs</i>	Zobolsu, Zobolsum (latin tárgyeset)	szo/abolcsu	s	cs
<i>Szabolcs</i>	Zobolsu, Zobolsum (latin tárgyeset)	szo/abolcsu	u	u
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	z	sz
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	o	o/a
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	l	l
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	o	o/a
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	n	n
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	c	k
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	a	a
<i>Szalánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	m	m

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Szálánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	a	a
<i>Szálánkemén-rév</i>	portus Zoloncaman	szo/alo/ankaman	n	n
<i>Szálók</i>	Zoloucu	szo/alou/óku	z	sz
<i>Szálók</i>	Zoloucu	szo/alou/óku	o	o/a
<i>Szálók</i>	Zoloucu	szo/alou/óku	l	l
<i>Szálók</i>	Zoloucu	szo/alou/óku	ou	ou/ó
<i>Szálók</i>	Zoloucu	szo/alou/óku	c	k
<i>Szálók</i>	Zoloucu	szo/alou/óku	u	u
<i>Szálók</i>	Zolocu	szo/alóku	z	sz
<i>Szálók</i>	Zolocu	szo/alóku	o	o/a
<i>Szálók</i>	Zolocu	szo/alóku	l	l
<i>Szálók</i>	Zolocu	szo/alóku	o	ó
<i>Szálók</i>	Zolocu	szo/alóku	c	k
<i>Szálók</i>	Zolocu	szo/alóku	u	u
<i>Szamos</i>	fluvius Zomus	szo/amu/os	z	z
<i>Szamos</i>	fluvius Zomus	szo/amu/os	o	o/a
<i>Szamos</i>	fluvius Zomus	szo/amu/os	m	m
<i>Szamos</i>	fluvius Zomus	szo/amu/os	u	u/o
<i>Szamos</i>	fluvius Zomus	szo/amu/os	s	s
<i>Szatomár</i>	castrum Zotmar	szo/atmár	z	sz
<i>Szatomár</i>	castrum Zotmar	szo/atmár	o	o/a
<i>Szatomár</i>	castrum Zotmar	szo/atmár	t	t
<i>Szatomár</i>	castrum Zotmar	szo/atmár	m	m
<i>Szatomár</i>	castrum Zotmar	szo/atmár	a	á
<i>Száva</i>	fluvius Zoua	szo/atmár	r	r
<i>Száva</i>	fluvius Zoua	szo/ava	z	sz
<i>Száva</i>	fluvius Zoua	szo/ava	o	o/a
<i>Száva</i>	fluvius Zoua	szo/ava	u	v
<i>Száva</i>	fluvius Zoua	szo/ava	a	a
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	z	sz
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	e	e
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	g	g
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	u	ü
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	h	h
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	o	o/a
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	l	l
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	m	m
<i>Szeghalom</i>	Zeguholmu	szegüho/almu	u	u
<i>Szekcső</i>	Zecuseu	szeküs/cseü/ő	z	sz
<i>Szekcső</i>	Zecuseu	szeküs/cseü/ő	e	e
<i>Szekcső</i>	Zecuseu	szeküs/cseü/ő	c	k
<i>Szekcső</i>	Zecuseu	szeküs/cseü/ő	u	ü
<i>Szekcső</i>	Zecuseu	szeküs/cseü/ő	s	s/cs
<i>Szekcső</i>	Zecuseu	szeküs/cseü/ő	eu	eü/ő
<i>Szemere</i>	genus Zemera, prudens Zemera	szemera	z	sz
<i>Szemere</i>	genus Zemera, prudens Zemera	szemera	e	e
<i>Szemere</i>	genus Zemera, prudens Zemera	szemera	m	m
<i>Szemere</i>	genus Zemera, prudens Zemera	szemera	e	e
<i>Szemere</i>	genus Zemera, prudens Zemera	szemera	r	r
<i>Szemere</i>	genus Zemera, prudens Zemera	szemera	a	a
<i>Szepes-erdő</i>	ad silvam Zepus	szepü/ös	z	sz
<i>Szepes-erdő</i>	ad silvam Zepus	szepü/ös	e	e
<i>Szepes-erdő</i>	ad silvam Zepus	szepü/ös	p	p
<i>Szepes-erdő</i>	ad silvam Zepus	szepü/ös	u	ü/ő

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Szepes-erdő</i>	ad silvam Zepus	szepü/ös	s	s
<i>Szeredüc</i>	castrum Scereducy	szeredüc	sc	sz
<i>Szeredüc</i>	castrum Scereducy	szeredüc	e	e
<i>Szeredüc</i>	castrum Scereducy	szeredüc	r	r
<i>Szeredüc</i>	castrum Scereducy	szeredüc	e	e
<i>Szeredüc</i>	castrum Scereducy	szeredüc	d	d
<i>Szeredüc</i>	castrum Scereducy	szeredüc	u	ü
<i>Szeredüc</i>	castrum Scereducy	szeredüc	c	c
<i>Szerencs</i>	Zeremsu	szerems/csü	z	sz
<i>Szerencs</i>	Zeremsu	szerems/csü	e	e
<i>Szerencs</i>	Zeremsu	szerems/csü	r	r
<i>Szerencs</i>	Zeremsu	szerems/csü	e	e
<i>Szerencs</i>	Zeremsu	szerems/csü	m	m
<i>Szerencs</i>	Zeremsu	szerems/csü	s	s/cs
<i>Szerencs</i>	Zeremsu	szerems/csü	u	ü
<i>Szerep-mocsár</i>	lutum Zerep	szerep	z	sz
<i>Szerep-mocsár</i>	lutum Zerep	szerep	e	e
<i>Szerep-mocsár</i>	lutum Zerep	szerep	r	r
<i>Szerep-mocsár</i>	lutum Zerep	szerep	e	e
<i>Szerep-mocsár</i>	lutum Zerep	szerep	p	p
<i>Szeri</i>	locum... Scerij	szerij	sc	sz
<i>Szeri</i>	locum... Scerij	szerij	e	e
<i>Szeri</i>	locum... Scerij	szerij	r	r
<i>Szeri</i>	locum... Scerij	szerij	ij	i
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	z	sz
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	e	é
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	n	n
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	u	ü
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	h	h
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	o	o/a
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	l	l
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	m	m
<i>Színhalom</i>	montem... Zenuholmu	szénüho/almu	u	u
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	z	sz
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	u	u/o
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	a	á
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	r	r
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	d	d
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	z	sz
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	u	u/o
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	a	á
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	r	r
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	d	d
<i>Szovárd</i>	Zuard, Zuardu, Zuardum (tárgyeset)	szu/oárd	u	u

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Taksony</i>	Tucson	tu/oksu/on/ny	t	t
<i>Taksony</i>	Tucson	tu/oksu/on/ny	u	u/o
<i>Taksony</i>	Tucson	tu/oksu/on/ny	c	k
<i>Taksony</i>	Tucson	tu/oksu/on/ny	s	s
<i>Taksony</i>	Tucson	tu/oksu/on/ny	u	u/o
<i>Taksony</i>	Tucson	tu/oksu/on/ny	n	n/ny
<i>Takta vize</i>	ucota és iuxta Tocotam	to/akota	t	t
<i>Takta vize</i>	ucota és iuxta Tocotam	to/akota	o	o/a
<i>Takta vize</i>	ucota és iuxta Tocotam	to/akota	c	k
<i>Takta vize</i>	ucota és iuxta Tocotam	to/akota	o	o
<i>Takta vize</i>	ucota és iuxta Tocotam	to/akota	t	t
<i>Takta vize</i>	ucota és iuxta Tocotam	to/akota	a	a
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	th	t
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	o	o/a
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	n	n
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	u	u
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	z	z
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	o	o/a
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	b	b
<i>Tanuzaba</i>	Thonuzoba	to/anuzo/aba	a	a
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	t	t
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	o	o/a
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	n	n
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	u	u
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	z	z
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	o	o/a
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	b	b
<i>Tanuzaba</i>	Tonuzoba	to/anuzo/aba	a	a
<i>Tapolca</i>	Tapolucea	to/apoluca	t	t
<i>Tapolca</i>	Tapolucea	to/apoluca	o	o/a
<i>Tapolca</i>	Tapolucea	to/apoluca	p	p
<i>Tapolca</i>	Tapolucea	to/apoluca	o	o
<i>Tapolca</i>	Tapolucea	to/apoluca	l	l
<i>Tapolca</i>	Tapolucea	to/apoluca	u	u
<i>Tapolca</i>	Tapolucea	to/apoluca	c	c
<i>Tarcal</i>	Tursol	tu/orszo/al	t	t
<i>Tarcal</i>	Tursol	tu/orszo/al	u	u/o
<i>Tarcal</i>	Tursol	tu/orszo/al	r	r
<i>Tarcal</i>	Tursol	tu/orszo/al	s	sz
<i>Tarcal</i>	Tursol	tu/orszo/al	o	o/a
<i>Tarcal</i>	Turzol	tu/orszo/al	l	l
<i>Tarcal</i>	Turzol	tu/orszo/al	t	t
<i>Tarcal</i>	Turzol	tu/orszo/al	u	u/o
<i>Tarcal</i>	Turzol	tu/orszo/al	r	r
<i>Tarcal</i>	Turzol	tu/orszo/al	z	sz
<i>Tarcal</i>	Turzol	tu/orszo/al	o	o/a
<i>Tarcal</i>	Turzol	tu/orszo/al	l	l
<i>Tarras</i>	Torhus	to/arhu/os	t	t
<i>Tarras</i>	Torhus	to/arhu/os	o	o/a
<i>Tarras</i>	Torhus	to/arhu/os	r	r
<i>Tarras</i>	Torhus	to/arhu/os	h	h
<i>Tarras</i>	Torhus	to/arhu/os	u	u/o
<i>Tarras</i>	Torhus	to/arhu/os	s	s
<i>Tas</i>	Tosu, Thosum (latin tárgyeset),	to/asu	t	t

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
	Tosunec (m. részeshat. eset)			
<i>Tas</i>	Tosu, Thosum (latin tárgyeset), Tosunec (m. részeshat. eset)	to/asu	o	o/a
<i>Tas</i>	Tosu, Thosum (latin tárgyeset), Tosunec (m. részeshat. eset)	to/asu	s	s
<i>Tas</i>	Tosu, Thosum (latin tárgyeset), Tosunec (m. részeshat. eset)	to/asu	u	u
<i>Tas vára</i>	castrum Thosu	to/asu	th	t
<i>Tas vára</i>	castrum Thosu	to/asu	o	o
<i>Tas vára</i>	castrum Thosu	to/asu	s	s
<i>Tas vára</i>	castrum Thosu	to/asu	u	u
<i>Tekerő vize</i>	fluvium Tekereu	tekereü/ő	t	t
<i>Tekerő vize</i>	fluvium Tekereu	tekereü/ő	e	e
<i>Tekerő vize</i>	fluvium Tekereu	tekereü/ő	k	k
<i>Tekerő vize</i>	fluvium Tekereu	tekereü/ő	e	e
<i>Tekerő vize</i>	fluvium Tekereu	tekereü/ő	r	r
<i>Tekerő vize</i>	fluvium Tekereu	tekereü/ő	eu	eü/ő
<i>Temes</i>	Temus	temü/ös	t	t
<i>Temes</i>	Temus	temü/ös	e	e
<i>Temes</i>	Temus	temü/ös	m	m
<i>Temes</i>	Temus	temü/ös	u	ü/ő
<i>Temes</i>	Temus	temü/ös	s	s
<i>Tétény</i>	Tuhutum, Tuhtum	tü/öhü/ötü/öm	t	t
<i>Tétény</i>	Tuhutum, Tuhtum	tü/öhü/ötü/öm	u	ü/ő
<i>Tétény</i>	Tuhutum, Tuhtum	tü/öhü/ötü/öm	h	h
<i>Tétény</i>	Tuhutum, Tuhtum	tü/öhü/ötü/öm	u	ü/ő
<i>Tétény</i>	Tuhutum, Tuhtum	tü/öhü/ötü/öm	t	t
<i>Tétény</i>	Tuhutum, Tuhtum	tü/öhü/ötü/öm	u	ü/ő
<i>Tétény</i>	Tuhutum, Tuhtum	tü/öhü/ötü/öm	m	m
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	t	t
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	e	e
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	t	t
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	eu	eü/ő
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	t	t
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	l	l
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	e	e
<i>Tetőtlen-hegy</i>	iuxta montem Teteuetlen	teteü/ötlen	n	n
<i>Tihany</i>	Tyhon	tiho/an/ny	t	t
<i>Tihany</i>	Tyhon	tiho/an/ny	y	i
<i>Tihany</i>	Tyhon	tiho/an/ny	h	h
<i>Tihany</i>	Tyhon	tiho/an/ny	o	o/a
<i>Tihany</i>	Tyhon	tiho/an/ny	n	n/ny
<i>Titel</i>	Tetel	tetel	t	t
<i>Titel</i>	Tetel	tetel	e	e
<i>Titel</i>	Tetel	tetel	t	t
<i>Titel</i>	Tetel	tetel	e	e
<i>Titel</i>	Tetel	tetel	l	l
<i>Tolcsva vize</i>	fluvium Tulsuo	tu/olcsva (?)	t	t
<i>Tolcsva vize</i>	fluvium Tulsuo	tu/olcsva (?)	u	u/o
<i>Tolcsva vize</i>	fluvium Tulsuo	tu/olcsva (?)	l	l
<i>Tolcsva vize</i>	fluvium Tulsuo	tu/olcsva (?)	s	cs
<i>Tolcsva vize</i>	fluvium Tulsuo	tu/olcsva (?)	u	v
<i>Tomaj-nemzetség</i>	genus Thomoy	tomo/aj	th	t
<i>Tomaj-nemzetség</i>	genus Thomoy	tomo/aj	o	o
<i>Tomaj-nemzetség</i>	genus Thomoy	tomo/aj	m	m

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Tomaj-nemzetség</i>	genus Thomoy	tomo/aj	o	o/a
<i>Tomaj-nemzetség</i>	genus Thomoy	tomo/aj	y	j
<i>Torbágy-erdő</i>	silva Turobag	tu/orobágy	t	t
<i>Torbágy-erdő</i>	silva Turobag	tu/orobágy	u	u/o
<i>Torbágy-erdő</i>	silva Turobag	tu/orobágy	r	r
<i>Torbágy-erdő</i>	silva Turobag	tu/orobágy	o	o
<i>Torbágy-erdő</i>	silva Turobag	tu/orobágy	b	b
<i>Torbágy-erdő</i>	silva Turobag	tu/orobágy	a	á
<i>Torbágy-erdő</i>	silva Turobag	tu/orobágy	g	gy
<i>Torda püspök</i>	Turda episcopus	tu/orda	t	t
<i>Torda püspök</i>	Turda episcopus	tu/orda	u	u/o
<i>Torda püspök</i>	Turda episcopus	tu/orda	r	r
<i>Torda püspök</i>	Turda episcopus	tu/orda	d	d
<i>Torda püspök</i>	Turda episcopus	tu/orda	a	a
<i>Tormos-patak</i>	rivulum Turmas	tu/ormas	t	t
<i>Tormos-patak</i>	rivulum Turmas	tu/ormas	u	u/o
<i>Tormos-patak</i>	rivulum Turmas	tu/ormas	r	r
<i>Tormos-patak</i>	rivulum Turmas	tu/ormas	m	m
<i>Tormos-patak</i>	rivulum Turmas	tu/ormas	a	a
<i>Tormos-patak</i>	rivulum Turmas	tu/ormas	s	s
<i>Törzsök-erdő</i>	ultra silvam Tursoc iuxta fluvium Sytua; iuxta fluvium Sytuaa usque ad silvam Tursoc	tü/örs/zsök	t	t
<i>Törzsök-erdő</i>	ultra silvam Tursoc iuxta fluvium Sytua; iuxta fluvium Sytuaa usque ad silvam Tursoc	tü/örs/zsök	u	ü/ö
<i>Törzsök-erdő</i>	ultra silvam Tursoc iuxta fluvium Sytua; iuxta fluvium Sytuaa usque ad silvam Tursoc	tü/örs/zsök	r	r
<i>Törzsök-erdő</i>	ultra silvam Tursoc iuxta fluvium Sytua; iuxta fluvium Sytuaa usque ad silvam Tursoc	tü/örs/zsök	s	s/zs
<i>Törzsök-erdő</i>	ultra silvam Tursoc iuxta fluvium Sytua; iuxta fluvium Sytuaa usque ad silvam Tursoc	tü/örs/zsök	o	ö
<i>Törzsök-erdő</i>	ultra silvam Tursoc iuxta fluvium Sytua; iuxta fluvium Sytuaa usque ad silvam Tursoc	tü/örs/zsök	c	k
<i>Trencsén</i>	Trusun	trü/ös/csü/ön	t	t
<i>Trencsén</i>	Trusun	trü/ös/csü/ön	r	r
<i>Trencsén</i>	Trusun	trü/ös/csü/ön	u	ü/ö
<i>Trencsén</i>	Trusun	trü/ös/csü/ön	s	s/cs
<i>Trencsén</i>	Trusun	trü/ös/csü/ön	u	ü/ö
<i>Trencsén</i>	Trusun	trü/ös/csü/ön	n	n
<i>Túr folyó</i>	fluvium Turu	turu	t	t
<i>Túr folyó</i>	fluvium Turu	turu	u	u
<i>Túr folyó</i>	fluvium Turu	turu	r	r
<i>Túr folyó</i>	fluvium Turu	turu	u	u
<i>Ugocsa</i>	ad Vgosam (latin tárgyeset)	ugocsa	v	u
<i>Ugocsa</i>	ad Vgosam (latin tárgyeset)	ugocsa	g	g
<i>Ugocsa</i>	ad Vgosam (latin tárgyeset)	ugocsa	o	o
<i>Ugocsa</i>	ad Vgosam (latin tárgyeset)	ugocsa	s	cs
<i>Ugocsa</i>	ad Vgosam (latin tárgyeset)	ugocsa	a	a
<i>Ügyek</i>	Vgek	ügyek	v	ü
<i>Ügyek</i>	Vgek	ügyek	g	gy

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Ügyek</i>	Vgek	ügyek	e	e
<i>Ügyek</i>	Vgek	ügyek	k	k
<i>Ügyek</i>	Ugek	ügyek	u	ü
<i>Ügyek</i>	Ugek	ügyek	g	gy
<i>Ügyek</i>	Ugek	ügyek	e	e
<i>Ügyek</i>	Ugek	ügyek	k	k
<i>Vág folyó</i>	fluvius Wag	vág	w	v
<i>Vág folyó</i>	fluvius Wag	vág	a	á
<i>Vág folyó</i>	fluvius Wag	vág	g	g
<i>Vajas vize</i>	fluvium Uoyos	vo/ajo/as	u	v
<i>Vajas vize</i>	fluvium Uoyos	vo/ajo/as	o	o/a
<i>Vajas vize</i>	fluvium Uoyos	vo/ajo/as	y	j
<i>Vajas vize</i>	fluvium Uoyos	vo/ajo/as	o	o/a
<i>Vajas vize</i>	fluvium Uoyos	vo/ajo/as	s	s
<i>Vajta</i>	Boyta, Boytam, Boyte	bo/ajta	b	b
<i>Vajta</i>	Boyta, Boytam, Boyte	bo/ajta	o	o
<i>Vajta</i>	Boyta, Boytam, Boyte	bo/ajta	y	j
<i>Vajta</i>	Boyta, Boytam, Boyte	bo/ajta	t	t
<i>Vajta</i>	Boyta, Boytam, Boyte	bo/ajta	a	a
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	u	v
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	a	á
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	r	r
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	o	o/a
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	d	d
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	w	v
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	a	á
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	r	r
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	o	o/a
<i>Várad</i>	castellum terreum... Uarod, Warod	váro/ad	d	d
<i>Vaszil-kapu</i>	portam Wazil	vaszil	w	v
<i>Vaszil-kapu</i>	portam Wazil	vaszil	a	a
<i>Vaszil-kapu</i>	portam Wazil	vaszil	z	sz
<i>Vaszil-kapu</i>	portam Wazil	vaszil	i	i
<i>Vaszil-kapu</i>	portam Wazil	vaszil	l	l
<i>Velek</i>	Velec	velek	v	v
<i>Velek</i>	Velec	velek	e	e
<i>Velek</i>	Velec	velek	l	l
<i>Velek</i>	Velec	velek	e	e
<i>Velek</i>	Velec	velek	c	k
<i>Verőce vize</i>	fluvium Wereuecca	verüi/őce	w	v
<i>Verőce vize</i>	fluvium Wereuecca	verüi/őce	e	e
<i>Verőce vize</i>	fluvium Wereuecca	verüi/őce	r	r
<i>Verőce vize</i>	fluvium Wereuecca	verüi/őce	eu	eü/ő
<i>Verőce vize</i>	fluvium Wereuecca	verüi/őce	c	c
<i>Verőce vize</i>	fluvium Uereueca	verüi/őce	u	v

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Verőce vize</i>	fluvium Uereucea	verei/őce	e	e
<i>Verőce vize</i>	fluvium Uereucea	verei/őce	r	r
<i>Verőce vize</i>	fluvium Uereucea	verei/őce	eu	eü/ő
<i>Verőce vize</i>	fluvium Uereucea	verei/őce	c	c
<i>Vértes-erdő</i>	silva magna... Uertus	vértü/ös	u	v
<i>Vértes-erdő</i>	silva magna... Uertus	vértü/ös	e	é
<i>Vértes-erdő</i>	silva magna... Uertus	vértü/ös	r	r
<i>Vértes-erdő</i>	silva magna... Uertus	vértü/ös	t	t
<i>Vértes-erdő</i>	silva magna... Uertus	vértü/ös	u	ü/ő
<i>Vértes-erdő</i>	silva magna... Uertus	vértü/ös	s	s
<i>Veszprém</i>	civitatem Bezprem	beszprém	b	b
<i>Veszprém</i>	civitatem Bezprem	beszprém	e	e
<i>Veszprém</i>	civitatem Bezprem	beszprem	z	sz
<i>Veszprém</i>	civitatem Bezprem	beszprém	p	p
<i>Veszprém</i>	civitatem Bezprem	beszprem	r	r
<i>Veszprém</i>	civitatem Bezprem	beszprém	e	é
<i>Veszprém</i>	civitatem Bezprem	beszprem	m	m
<i>Zágráb</i>	castrum Zabrag	zabrag	z	z
<i>Zágráb</i>	castrum Zabrag	zabrag	a	a
<i>Zágráb</i>	castrum Zabrag	zabrag	b	b
<i>Zágráb</i>	castrum Zabrag	zabrag	r	r
<i>Zágráb</i>	castrum Zabrag	zabrag	a	a
<i>Zágráb</i>	castrum Zabrag	zabrag	g	g
<i>Zagyva</i>	Zogeua	szo/agyva	z	sz
<i>Zagyva</i>	Zogeua	szo/agyva	o	o/a
<i>Zagyva</i>	Zogeua	szo/agyva	ge	gy
<i>Zagyva</i>	Zogeua	szo/agyva	u	v
<i>Zagyva</i>	Zogeua	szo/agyva	a	a
<i>Zagyva</i>	Zogea	szo/agya	z	sz
<i>Zagyva</i>	Zogea	szo/agya	o	o/a
<i>Zagyva</i>	Zogea	szo/agya	ge	gy
<i>Zagyva</i>	Zogea	szo/agya	a	a
<i>Zaránd</i>	comitatumde Zarand	szo/agya	z	sz
<i>Zaránd</i>	comitatumde Zarand	szarand	a	a
<i>Zaránd</i>	comitatumde Zarand	szarand	r	r
<i>Zaránd</i>	comitatumde Zarand	szarand	a	a
<i>Zaránd</i>	comitatumde Zarand	szarand	n	n
<i>Zaránd</i>	comitatumde Zarand	szarand	d	d
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemplün (?)	z	z
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemplün (?)	e	e
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemplün (?)	m	m
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemplün (?)	l	l
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemplün (?)	ü	ü
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemlin	z	z
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemlin	e	e
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemlin	m	m
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemlin	l	l
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemlin	i	i
<i>Zemplén</i>	castrum Zemlum, Zemlin	zemlin	n	n
<i>Zilah</i>	Ziloc	zilo/ak	z	z
<i>Zilah</i>	Ziloc	zilo/ak	i	i
<i>Zilah</i>	Ziloc	zilo/ak	l	l
<i>Zilah</i>	Ziloc	zilo/ak	o	o/a
<i>Zilah</i>	Ziloc	zilo/ak	c	k

címszó	betűhív	olvasat	betű	hang
<i>Zobor</i>	Zubur, latin Zuburium	z/oubu/or	z	z
<i>Zobor</i>	Zubur, latin Zuburium	z/oubu/or	u	u/o
<i>Zobor</i>	Zubur, latin Zuburium	z/oubu/or	b	b
<i>Zobor</i>	Zubur, latin Zuburium	z/oubu/or	u	u/o
<i>Zobor</i>	Zubur, latin Zuburium	z/oubu/or	r	r
<i>Zolta</i>	Zulta, Zulte (birtokos eset), Zultam (tárgyeset)	szu/olta	z	sz
<i>Zolta</i>	Zulta, Zulte (birtokos eset), Zultam (tárgyeset)	szu/olta	u	u/o
<i>Zolta</i>	Zulta, Zulte (birtokos eset), Zultam (tárgyeset)	szu/olta	l	l
<i>Zolta</i>	Zulta, Zulte (birtokos eset), Zultam (tárgyeset)	szu/olta	t	t
<i>Zolta</i>	Zulta, Zulte (birtokos eset), Zultam (tárgyeset)	szu/olta	a	a
<i>Zólyom-erdő</i>	Zouolun	zovol/lyon	z	z
<i>Zólyom-erdő</i>	Zouolun	zovol/lyon	o	o
<i>Zólyom-erdő</i>	Zouolun	zovol/lyon	u	v
<i>Zólyom-erdő</i>	Zouolun	zovol/lyon	o	o
<i>Zólyom-erdő</i>	Zouolun	zovol/lyon	l	l/ly
<i>Zólyom-erdő</i>	Zouolun	zovol/lyon	o	o
<i>Zólyom-erdő</i>	Zouolun	zovol/lyon	n	n
<i>Zólyom-erdő</i>	silvam Zouolon	zovol/lyu/on	z	z
<i>Zólyom-erdő</i>	silvam Zouolon	zovol/lyu/on	o	o
<i>Zólyom-erdő</i>	silvam Zouolon	zovol/lyu/on	u	v
<i>Zólyom-erdő</i>	silvam Zouolon	zovol/lyu/on	o	o
<i>Zólyom-erdő</i>	silvam Zouolon	zovol/lyu/on	l	l/ly
<i>Zólyom-erdő</i>	silvam Zouolon	zovol/lyu/on	u	u/o
<i>Zólyom-erdő</i>	silvam Zouolon	zovol/lyu/on	n	n
<i>Zombor</i>	Zombor	zombor	z	z
<i>Zombor</i>	Zombor	zombor	o	o
<i>Zombor</i>	Zombor	zombor	m	m
<i>Zombor</i>	Zombor	zombor	b	b
<i>Zombor</i>	Zombor	zombor	o	o
<i>Zombor</i>	Zombor	zombor	r	r
<i>Zombor</i>	Zumbor	zu/ombor	z	z
<i>Zombor</i>	Zumbor	zu/ombor	u	u/o
<i>Zombor</i>	Zumbor	zu/ombor	m	m
<i>Zombor</i>	Zumbor	zu/ombor	b	b
<i>Zombor</i>	Zumbor	zu/ombor	o	o
<i>Zombor</i>	Zumbor	zu/ombor	r	r
<i>Zsitva</i>	Sytuaa	s/zsituva	s	s/zs
<i>Zsitva</i>	Sytuaa	s/zsituva	y	i
<i>Zsitva</i>	Sytuaa	s/zsituva	t	t
<i>Zsitva</i>	Sytuaa	s/zsituva	u	u
<i>Zsitva</i>	Sytuaa	s/zsituva	u	v
<i>Zsitva</i>	Sytuaa	s/zsituva	a	a
<i>Zsitva</i>	fluvium Sytua	s/zsitva	s	s/zs
<i>Zsitva</i>	fluvium Sytua	s/zsitva	y	i
<i>Zsitva</i>	fluvium Sytua	s/zsitva	t	t
<i>Zsitva</i>	fluvium Sytua	s/zsitva	u	v
<i>Zsitva</i>	fluvium Sytua	s/zsitva	a	a